

ABONAMENTUL:
 Pe un an . . . 28.— Cor.
 Pe jumătate an 14.—
 Pe 3 luni . . . 7.—
 Pe o lună . . . 2.40

Pentru România și străinătate:
 Pe un an . . . 40.— franci

Telefon
 pentru oraș și interurban
 Nr. 750.

ROMÂNUL

REDACTIA
și ADMINISTRAȚIA:
 Strada Zrinyi N-rul 1a.

INSERTIUNILE
 se primesc la administrație.

Mulțămite publice și Loo deschis co tă șirul 20 fl.

Manuscrisurile nu se înapoiază.

Pentru monoplanul Vlaicu III.

(Articol din afară.)

Un tânăr brun, înalt și svelt, cu ochi care privesc vesel și cu plăcere în lume, în cursul unei săptămâni a crescut și s'a ridicat înaintea ochilor noștri în grad gigantic. Cei mai sceptici, care nu se credeau în talentul tânărului, astăzi își ridică pălăriile înaintea lui, și cu mare îndestulare recunosc că nu l'au apreciat bine. Oamenii răutăcioși ori egoiști, care n'aveau decât observări malițioase la adresa lui, tac astăzi rușinați, ba unii dintre ei se atașează mulțimei care instinctiv a simțit deja talentul adevărat.

Nu voim să analizăm toate peripecțiile prin care s'a săvârșit această metamorfoză de păreri, ci voim numai să constatăm, că astăzi, după zilele glorioase dela Aspern, a căror decurgere fiecare român, mic și mare, trebuie să o cunoască amănunțit, — inima tuturor românilor, fără deosebire după granițele politice, saltă de bucurie, și toți suntem mândri de gloria strălucită ce prin triumful lui „Vlaicu al nostru” s'a observat peste poporul român.

Aurel Vlaicu e bărbatul fericit căruia în zilele memorabile dela Aspern i-a succes să-și impună numele, dela pomposul palat regal până la ultima modestă colibă de cioban.

De regulă numai după o muncă de o viață întreagă ajung oamenii a vedea fructul faptelor sale, recunoscute celor mai mulți chiar abea după moarte li se apreciază meritele. Aurel Vlaicu însă s'a născut sub o stea norocoasă, și îi dorim din inimă ca splendoarea

razelor acestei stele să crească neîncetat spre binele și gloria neamului său.

Noi care am văzut la Viena pe Vlaicu sburând și am avut fericirea a privi mai de aproape în inima lui, suntem convinși că el nu se va lăsa amețit de gloria câștigată cât și de admirația sinceră de care a avut parte, ci cu îndemn nou se va pune la lucru ca să-și vadă cât de curând intrupat fătul său proximal, *aeroplanul Vlaicu III.*

Dorim ca turneul care l'a început acum, cu succes fără păreche și cu efect nemaipomenit, la Arad, să-l continue între aceleași împrejurări în toate centrele românești, — între care să fie și *Oradea-mare, Sătmăruș, Sighetul, Deșul* — cât și în alte orașe din Ardeal și România, și suntem siguri că în toate aceste locuri se vor forma însuflețite comitete locale care cu mult zel vor pregăti *succesul moral și material*, care îl datorim acestui geniu.

Construirea aeroplanului nou pretinde pe lângă perfectă liniște fizică și sufletească, mijloace materiale suficiente. Aurel Vlaicu care și-a îmbogățit experiențele sale prin observările făcute și prin compararea practică cu cele mai bune aparate văzute pe câmpul dela Aspern, nu dispune de mijloacele necesare pentru construirea unui aeroplan nou. Se pune deci întrebarea: *Cum s'ar putea procura mijloacele de lipsă?*

Răspunsul este:

1. Prin formarea unei *societăți pe acții* pentru crearea unei fabrici de aeroplan sistem Vlaicu, al cărei director și conducător tehnic ar fi inginerul Aurel Vlaicu. Acționari pot fi românii de pretutindeni.

2. Prin *ministerul de război al României*, care ar adapta un atelier, după indicații date de dl Vlaicu, cu cele mai perfecte recerinte tehnice, punându-i la dispoziție în grad nuficient bani, material, și personal tehnic.

După părerea noastră mai corespunzător și mai ușor de realizat ar fi proiectul al doilea. Credem că ministrul de război al Regatului român nu va întârzia de a-și asigura excelentul monoplan Vlaicu pentru armata română, și va pune la dispoziția genialului constructor român mijloacele necesare ca să vedem cât de curând realizat aeroplanul Vlaicu III.

Deși aparatul Vlaicu II e deja de trei ani în întrebuințare, totuși așa cum este, în urma construcției superioare și a conducerii istețe a fost în stare, la Viena, să ese biruitor între cele mai grele condiții de întrecere, chiar și față de temerarii aviatori francezi. Cu cât mai strălucită învingere ar fi secerat aviatorul român, dacă avea la Aspern deja aeroplanul proiectat Vlaicu III?

Aeroplanele se vor întrebuința deocamdată mai ales pentru scopuri militare, deci este natural că la construirea acestora să fie considerate în prima linie recerintele militare.

Fie-ne permis a face în următoarele, cu privire la construirea noilor aeroplan, unele observări.

Flota aeriană poate fi formată, principiar din:

1. „*Isa'oane cu motor*”, care supoartă 2—3000 kg. și zboară cu viteză de 70—80 km. pe oră, ridicându-se ușor până la 3 până 4000 metri. Câte o piesă costă aproape un

Dărâmarea Bastiliei.

De Adrian Corbul.

Pe străzile Parisului, sub valurile ferbinți de soare, ghirlandele de hârtii multicolore se leagănă ușurel. Arcurile de triumf improvizate, își profilează siluetele pe cerul de un violet cenușiu. Trăsurile, automobilele și omnibusurile, ocolesc cu grijă paviloanele de scânduri, construite în mijlocul drumurilor. Din când în când sfârșurile de bice ale vizitivilor, cocotați pe capra înaltă a trăsurilor de furnituri, ating lampioanele chinezești aninate de ghirlande, clătându-le binșor.

Peste două zile vom avea cortegii, dansuri în plin oraș, iluminatii și foc bengal. Notele sfâșietoare ale clarinetelor vor scutura perdelele nopții. Mulțimea se va imbulzi sub cerul instelat. Și parizienii se vor culca în zori de zi, după ce vor fi serbătorit, precum se cuvine, aniversarea luării Bastiliei de către poporul francez.

Greșesc însă acei cari-și inchipuiesc că ziua de 14 Iulie infioară Franța de entuziasm cald. Data aceasta, care simbolizează cel mult, libertatea unui popor, libertate dobândită cu mult sânge, după tiranii seculare, nu mai are darul să inflăcăreze sufletul nimănui. Francezii de azi sunt prea obișnuiți să fie liberi, pentru a-și putea face o idee exactă de imensa însemnătate a acestei stări. Inima omenească nu poate simți puternic decât prin contrast; nu poți sa-

vura dulceața când nu ai gustat amarul. De sigur, că altfel au serbătorit luarea temutei fortărețe, mîile de anonimi cari, acum mai bine de o sută de ani, au auzit cu urechile lor bubuital tunurilor și pocnetele de pușcă, au văzut cu ochii lor neuitatul asalt de demoni eroici și sdrențuții, și-au rupt, propriile lor unghii, pe petrele dure ale fataleii închisori.

Astăzi, Franța e de mult liberă, tiranii ei sunt de mult uitați, Republica stăpânește. Fii zilelor noastre nu-și pot da seama, decât printr'o palidă analogie, de suferințele, de eroismul, de sălbateca energie a desperării, cari i-au împins pe strămoșii lor la acte unice, considerate ca un fenomen în istoria omenimei.

S'au scris mij de pagini, se vor mai scrie mij de pagini asupra vântului de nebunie care a lăntuit în Franța, pe timpul mării Revoluțiuni. Savanții au mărturisit că faptele petrecute în acea epocă, au fost pricinuite, de o neînțeleasă demență epidemică, care, ca tifosul și ca ciurma, propagată prin agenți specifici, se lua dela om la om, printr'o irezistibilă contagiune.

Excludem, bine inteles, cauzele primare ale răscoalei: tirania monarhică, opresiunea seculară, foamea care preschimbasese poporul francez într'o mulțime de spectrii livizi, cu coastele eșite, cu buzele albe, cu ochii infundați în orbite, sclipind de nebunia desperării.

Fenomenul constă în excesele de atrocități, în miile de acțiuni sanguinare, unele sublime,

altele odioase, la cari s'a dedat acest neam, chiar și după ce-și recăpătase libertatea, chiar și după ce se răsunase, prin satărul ghilotinei pe bunul dar slabul Ludovic XVI, pe nesocotita Marie-Antoinette, cari intrupau în ochii lui Regalitatea istovitoare de energii, pricină de mizerii, pildă de fast inutil și de corupție. Anii au trecut dela execuția regelui francez, și în foștii lui supuși, vijelia revoluționară, cu bălți de sânge roșu, cu grozave sclipiri de oțel, tot nu se calmase. Demența epidemică răscolea din ce în ce mai cumplit mințile omenesti.

Ceeace a caracterizat mai ales acea epocă stranie, a fost o hipertrofie a simțului de acțiune, care îi repezea pe francezi în mijlocul celor mai necrezute aventuri, o frenezie a instinctului vîtal, care-i făcea să trăiască, în câteva zile, în câteva ore, o existență întreagă de bucurie și de dureri, de suferințe și de voluptăți, concentrate în clipe puține de o sguđuitoare intensitate.

După cum un chbrit ce stă să se stingă, pâl-păe, introdus într'un vas cu oxigen, în flăcări largi și luminoase, tot astfel se aprindeau pasiunile, în atmosfera mării Revoluțiuni. Sentimentele normale scăpărau puternic, sentimentele ceva mai desvoltate se transformau în manii; virtutea ca și vîitul au ajuns în acele zile, la suprema lor desvoltare.

Toți francezii deveniseră niște maniaci; cei cărora le plăcea vinul, mureau de delirium tremens; orice îndrăgostit iubea cu furia unui Ro-

milion, iar hangarul și celelalte trebuințe vre-o alte 2 milioane. Ar fi de lipsă cel puțin 3—4 exemplare.

2. *Aeroplane*, de sistem diferit, monoplane ori biplane, iar după greutate:

a) aeroplan ușor, cu un pilot motor de 50—70 H P pentru recunoșcări deasupra terenului din apropierea armatei (circa 100 piese).

b) aeroplan mijlociu afară de pilot cu un observator motor de 80—100 H P pentru depărțări mai mari (circa 50).

c) aeroplan greu, cu un pilot și 2—3 observatori, cu motor de 120—140 H P pentru distanțe considerabile (circa 50 piese).

În cei doi ani din urmă aeroplanele au atras aproape întreg interesul, dovedindu-se că al lor este viitorul.

Deoarece comandamentele armatelor corpurilor de armată, diviziunilor, brigadelor, cât și cetățile, porturile și vasele de război au lipsă ardentă de un parc de aeroplane și armata română nu posedă nici un balon cu motor, iar numărul restrâns de aeroplane mai vechi e de calitate dubie, *providerea grăbnică a armatei române cu aeroplanele necesare se impune de urgență.*

Baloanele cu motor sunt enorm de scumpe și numai în străinătate se pot procura.

Ce privește aeroplanele ministerul de război al României e în situație fericită, dispunând de un atelier excelent și de un inventor și constructor genial, în persoana dlui inginer Aurel Vlaicu. Folosindu-se de aceste împrejurări nespuse de favorabile regatul român este în situația de a-și putea procura înaintea și mai avantajos decât alte țări flota aeriană de care are neapărată lipsă.

Este de dorit ca și însuși publicul românesc să se miște și să dea concursul său spre scopul măreț.

Sfârșim repetând:

Dați lui Aurel Vlaicu mijloacele morale și materiale ca în scurt timp să fie realizată ideea grandioasă spre mulțumirea sa și spre gloria poporului român!

Viena, Iulie 1912.

S. . . . n.

meo; gelosul se prefăcea în Othelo; criminalul devenea acuzator public și-și răcorea astfel patima în sângele nenumăratelor lui victime; patriotul se transforma în erou, talentul în geniu și genul în supra-om.

Numai astfel se poate explica eroismul nebun al armatei republicane, numai astfel putem înțelege eflorescența de mari căpitani din acea epocă, numai astfel, în sfârșit, ne putem da seama de rostul intrării în istorie, a tulburătorului Napoleon Bonaparte!...

Ce liniștit, ce regulat se întinde azi Parisul sub soarele de Iulie, cât de tihnită îi e viața, cu toată rumoarea-i, cât de calme îi sunt nopțile sub scâlpirea verde de stele!

Nici o surpriză nu ne pândește: ziua de azi cea de mâine sunt cunoscute mai dinainte, somnul ne e sigur, deșteptarea prevăzută, întrucât îi e omului permis să prevadă.

Palatul Consierjeriei, clădirea Madelonetelor își înalță, melancolice dar calme, zidurile lor înegrite sub cerul senin de vară. Prin frunzele verzi ale castanilor, ele par adormite. Și ele dorm, într'adevăr, în atmosfera potolită a zidurilor noastre.

Inchisorile, în curtea cărora duruiau odată căruțele ce veneau să-i ducă pe nobili pe treptele ghilotinei, sunt azi inofensive. La corpul de gardă, pe care-l umpleau odinioară, ferocii jacobini, văd astăzi un pașnic și vioi „pion-pi-

Situația politică. Campania de răsturnare a opoziției durează încă și astăzi. În fiecare Duminică și sârbătoare opoziția aranjază zeci de adunări în provincie, punând pretutindena pe cei mai populari oratori ai locului să arate cum știu ei mai bine seria nesfârșită de acte ilegale prin cari guvernul se susține la putere. Guvernamentalii opun acuzelor ce li-se aduc lipsa de activitate parlamentară a opoziției cât timp aceasta era la putere iar alegătorilor le promit înfăptuirea grabnică a reformei electorale. Promisiuni frumoase se fac și dintr'o parte și din cealaltă cu îmbelsugare, dar că ele vor fi odată și realizate, asta e o întrebare, la care răspunsul — după cât ne cunoaștem pe iubiții noștri compatrioți — nu poate să fie decât negativ.

Situațiunea externă.

Paris, 13 Iulie.

Politica externă nu cunoaște vacanțe. În politica internă a deosebitelor state vara, cu căldurile ei moleșitoare, aduce de obicei o detensiune mai mult sau mai puțin completă. Nu tot așa se întâmplă în politica internațională. Ac din potrivă vara pare a fi sezonul cel mai bogat în evenimente importante: vizitele politice sunt la ordinea zilei, întrevederile dintre împărați și regi sunt nelipsite.

Vara acestui an este cu deosebire bogată în evenimente. Le vom trece în revistă.

Întrevederea dintre împăratul Wilhelm II și țarul Nicolae II. a fost mult comentată. Presa germană și cu cea austro-ungară a voit să prezinte această vizită, care a avut mai mult caracterul unui act de curtoazie, ca un preluu al răcirii relațiilor dintre Rusia și Franța și al apropierei imperiului moscovit de Germania. Trebuie prea multă fantazie și pret puțină cunoștință a stărilor reale spre a putea crede această afirmare a ziarelor din Berlin și Viena.

Dealtfel desmînțirea acestei versiuni, favorabile politice ce se face la Berlin, n'a întârziat să vină. Semioficiosul rus *Novoie Vremia* anunță că ministrul de externe al Rusiei d. Sasonov a declarat d-lui Louis, ambasadorul Franței la Petersburg, că întrevederea dela Port-Baltic n'are absolută nici o în-

fluență asupra politicii externe ruse, care va rămâne și pentru mai departe întemeiată pe alianța cu Franța și înțelegerea cu Anglia.

D. Poincaré, șeful guvernului francez, va face la sfârșitul acestei luni o vizită de mare importanță la Petersburg și Moscova și va avea și cu acest prilej posibilitatea să lămurească situațiunea Franței față de Rusia. Ziarele rusești anunță că i se va face d-lui Poincaré o primire strălucită de cătră oficialitatea rusă și de cătră publicul din Petersburg și Moscova.

Două alte evenimente, cari stau în legătură unul cu celalt, au venit să strice bucuria Germaniei și Austro-Ungariei cari văzuseră, un moment, în întrevederea dela Port-Baltic un triumf diplomatic de o însemnătate deosebită. Acestea sunt: anunțarea existenței unei înțelegeri franco-anglo-italiene în Mediterană și discursul ministrului de externe englez Sir Eduard Grey.

Am vorbit, într'un articol precedent, despre înțelegerea dintre Franța, Anglia și Italia cu privire la interesele lor în marea Mediterană. Am spus că o nouă grupare de forțe ni-se prezintă în marea Mediterană. Anglia vrea să-și asigure și aci supremația maritimă, fără însă a slăbi flota din marea Nordului, de care are atâta nevoie spre a răspunde la un eventual atac al Germaniei.

Cre va fi politica navală a Angliei în Europa? Sir Eduard Grey a declarat, în discursul său de alaltăieri, că Anglia nu înțelege să-și întărească flota din metropolă în dauna celei din marea Mediterană. Această declarațiune alui Grey poate fi adevărată. Dar nu este mai puțin adevărat că, întărind peste măsură flota sa de acasă, din marea Nordului, Anglia a neglijat de teama Germaniei flota sa din marea Mediterană. Înțelegerea cu Franța și Italia în această mare prezintă pentru Anglia avantajul că nu trebuie să se teamă de o înfrângere în Mediterană: ajutorul celor două state latine îi asigură situațiunea de aci.

Deși ținut în termeni cuceritori — obiceiul d-lui Eduard Grey — discursul ministrului de externe englez a fost foarte energic. Grey a dat să înțeleagă Germaniei două lucruri principale: întâi că Anglia nu renunță cătuși

listă în mână, și le rărea rândurile, cetind numele acelor cari trebuiau să fie ghilotinați în acea zi. Iar cei cari plecau se despărteau de cei cari rămăneau, cu zâmbete și cu reverențe de salon.

O epocă nebună, unică!

Și astăzi francezii o serbătoresc.

Căți însă din milioanele de parizieni, cari se vor plimba peste două zile, pe străzile iluminate își vor da seama de adevăratul rost al ghirlandelor și al lampioanelor chinezești, de veselia multimei, de cercurile de triumf? Căți se vor încălzi la gândul că cea ce serbătoresc ei e libertatea, libertatea sfântă, pentru dobândirea căreia s'a petrecut în istoria omenirii, fenomenul ce se numește marea Revoluțiune franceză?

Azi, libertatea nu-i surprinde, după cum nu-i surprinde pânea pe care o mănâncă în fiecare zi; azi, data dărâmării Bastiliei, nu-i electrizează, după cum nu-i mai electrizează imnul Marsillezei, auzit la Cinematograf.

Ah! dacă francezii ar fi un popor asuprit, cu cât dor, cu câtă patimă n'ar serba ei ziua de 14 Iulie!

Dar așa, se va repeta animația, veselia stereotipe, întocmai precum le-am văzut acum un cerul liber, cu note stridente de clarinet.

Paris, 12 Iulie.

În fiecare dimineață, temnicerul intra cu o

e ruse, care va
intemeiată pe
ea cu Anglia.
ului francez, va
vizită de mare
Moscova și va
itate să lămu-
de Rusia. Zia-
face d-lui Poin-
tră oficialitatea
Petersburg și

ri stau în legă-
ă strice bucuria
i cari văzuseră,
dela Port-Baltic
semnătate deo-
rea existenței u-
liene în Mediter-
de externe en-

precedent, des-
Anglia și Italia
marea Mediter-
grupare de forțe
diterană. Anglia
emația maritimă,
rea Nordului, de
răspunde la un

a Angliei în Eu-
clarat, în discurs-
nu înțelege să-și
lă în dauna celei
astă declarațiune
Dar nu este mai
peste măsură flo-
Nordului, Anglia
maniei flota sa din
rea cu Franța și
tă pentru Anglia
se teamă de o în-
torul celor două
unea de aci.

eritori — obiceiul
cursul ministrului
rte energie. Grey
iei două lucruri
nu renunță câtuși

ndurile, cetind nu-
ă fie ghilotinați în
e despărțeau de cei
și cu reverențe de

ă!
serbătorec.

le parizieni, cari se
pe străzile ilumi-
adevăratul rost al
elor chinezesti, de
le de triumf? Câți
cea ce serbătorec
ntă, pentru dobân-
storia omenirii, fe-
narea Revoluțiune

nde, după cum nu-i
mănâncă în fiecare
stiliei, nu-i electri-
electrizează imnul
atograf.

un popor asuprit, cu
serba ei ziua de 14

imafia, veselia ste-
am văzut acum un
ani, cu dansuri sub
e de clarinet.

de puțin la supremația ei maritimă, ai doilea
că nu înțelege să lase Germaniei terenul liber
în Asia-mică care este drumul spre Persia și
Indii.

Intr'adevăr Grey a anunțat că Anglia
tratează cu Turcia pentru obținerea concesiu-
nei de a construi linia Bagdad—Bassorah.
Până acum germanii erau singurii stăpâni ai
liniei Bagdad. Vedem însă că Anglia, care
își teme mereu Indiile, caută să-și asigure stă-
pânirea continuării liniei Bagdad. Grey a
anunțat un succes mare al politicii engleze și
un eșec al celei germane, la Constantinopol.

Un alt fapt politic important petrecut zi-
lele acestea este demisia ministrului de război
turc Șefket-pașa, care a căzut victimă miș-
cării din armata turcească, îndreptată împo-
triva sa și contra comitetului tinerilor turci.
Știm că Mahmud Șefket pașa este unul din
principalii stâlpi ai partidului tinerilor turci;
el a jucat un rol mare în timpul revoluției din
1908 și pe vremea contrarevoluției aran-
jate de Abdul Hamid. Șefket-pașa era con-
siderat ca sufletul tinerilor turci în armată.
De câtă influență se bucura se vede și de acolo
că a fost menținut în post deși el era vinovat
de faptul că Turcia a fost surprinsă milită-
rește nepregătită în Tripolitania, toamna tre-
cută.

Sacrificarea lui Șefket-pașa poate să fie
din partea comitetului tinerilor turci un act
de diplomație spre a mai molcomi pe ofițerii
ostili comitetului și cari urau pe Șefket din
o mulțime de motive. Dacă succesorul lui Șef-
ket pașa va fi tot un tânăr turc înfocat, acea-
sta ar însemna că tinerii turci vor să înfrângă
mișcarea pornită în contra lor și demisia lui
Șefket nu trebuie considerată ca o abatere în
retragere a comitetului.

Din punctul de vedere internațional este
interesant a constata că fostul ministru de
război era un mare germanofil. Prin demisia
sa Germania pierde un sprijin puternic al po-
liticii sale din Turcia.

Terminând această revistă a situației ex-
terne concluzia ce o putem face este că *lupta
dintre culise* continuă între cele două mari
grupări europene și când una când cealaltă
obține câte un succes. Politica noastră a ro-
mânilor, cari nu suntem încă *direct* angajați
în această luptă, trebuie să fie de a *profita* de
momentul oportun, atunci când va veni, în
favoarea îndreptării situației noastre gene-
rale.

Mircea R. Șirianu.

„VÁROSMÁJOR SANATORIUM
:: ȘI HYDROTHERAPIE” ::
Budapest, Városmajor-u. 64.
Director:
Dr. ADALBERT COSMUTZA.

FILIALA DIN ARAD,

Bulevardul ANDRÁSSY n-rul 20.

(Palatul Fischer Eliz)

a BAZARULUI DE DANTELE din Budapesta

Din Roma.

Portretul lui Caragiale într'o revistă italiană.
Un proces celebru: „Camorra”.

Roma, 13 Iulie n.

(Dela corespondentul nostru.) — Revista po-
pulară ilustrată italiană *La Domenica del Cor-
riere*, care se publică în Milano, în numărul său
apărut astăzi, are portretul lui Caragiale, înto-
vărașit de o scurtă notă biografică și de cuvinte
foarte elogioase la activitatea literară a „celui
mai mare nuvelist” al României. În fraze concise,
revista deplânge moartea prematură a marelui
nostru scriitor, cu pierderea căruia — zice *La
Domenica* — un mare gol s'a făcut în literatura
română.

Această scurtă știre, publicată în cea mai răs-
pândită revistă italiană, ne arată că marele no-
stru Caragiale a fost cunoscut și în Italia, iar
publicarea portretului lui și cuvintele de părere
de rău ce-l întovărășesc constituiesc o notă gen-
tilă a națiunii surori, de care națiunea română
nu poate să-i fie decât recunoscătoare.

După 16 luni și 10 zile, s'a pus capăt unui
proces, unic în felul său: *Procesul Camorrei*.

Acest proces, s'a început anul trecut, în ziua
de 1 Martie, la Curtea cu jurați din orașul Vi-
terbo, și s'a isprăvit d'abia alaltăieri, cu un ver-
dict afirmativ din partea juraților și cu condam-
narea tuturor imputaților, în număr de 30.

Iată câteva detalii asupra procesului și a-
supra cauzelor cari i-au dat naștere.

Instrucția acestui lung proces, a durat *patru
ani* și a fost provocată de o crimă descoperită
în condițiuni foarte curioase: acum cinci ani,
lângă Neapol, în satul Torre del Greco, s'a gă-
sit pe malul mării cadavrul ciuruit de lovituri
de cuțit al lui Gennaro Cuocolo, și în acelaș
timp, în locuința mortului din Neapol s'a găsit
asasinată nevasta sa Maria.

Dupăce s'a umblat mult prin întunec, după-
ce s'au făcut o mulțime de neînchipuite cere-
tări, dupăce s'au făcut multe arestări, dupăce
s'au liberat unii din arestați și s'au arestat alții,
a ieșit la iveală un fapt — sau mai bine o serie
de fapte — de o gravitate extraordinară: Cuo-
colo și soția sa, au fost ucși în urma unei sen-
tințe de moarte, dată contra lor de Camorra
napoletană.

Și atunci alte lungi cercetări s'au început
pentru descoperirea acestei Camorre.

Și Camorra s'a descoperit, și mulți din cam-
morriști au fost arestați și unii din ei condam-
nați prin sentința de alaltăieri.

Ce este Camorra?

Este o asociație de delinvenți: doi, trei, patru
indivizi se unesc între ei și combină un plan de
furt, în dauna unui cetățean din Neapol. Fac fur-
tul, unul din ei duce lucrurile furate la o per-
soană cunoscută de camorriști, această persoană
le cumpără obiectele furate pe sume de nimic,
și la rindul său le vinde cu prețuri bune; iar cei
ce au operat furtul împart între ei, rezultatul
vânzării.

Când banii s'au isprăvit, unul dintre cei trei-
patru cari au făcut „afacerea” se unește cu alți
doi-trei delinvenți și fac o altă „afacere”, astfel
că, indivizii cari „operează” nu sunt niciodată
uniți aceiași între ei, ei tovarășii variază cu fie-
care furt ce fac.

În modul acesta, toată clasa de jos, a derbe-
deilor și a leneșilor din Neapol este implicată în
furturi, este camorristă și nu se denunță poli-
ției deoarece, fiecare este culpabil de 3—4—5
furturi.

Între ei există ierarhie, și în fiecare mahala,
Camorra are o căpetenie, care are drept să pre-
tinză dela furturi partea sa de șef chiar fără să

fi „operat”; iar peste toți șefii este capul Camor-
rei, un individ cu voință și cu autoritate absolută,
căruia toți camorriștii se supun orbește fără
discuție.

Procesul făcut Camorrei a descoperit că în-
tre camorriști sunt copii de oameni cuș se cade,
sunt polițiști, negustori, cărciumari, impiegati,
toți aceștia, împinși de dorinți de a trăi fără să
muncă, în dauna celor slabi. Iar femeile
pierdute constituiesc mare resursă a camorriști-
lor, fiind speculate și protejate de dâșii.

Deseori, camorriștii sunt prinși, judecați, în-
chiși pentru furturi, dar după ce-și fac osânda,
încep iar aceeași viață.

Între ei, există anume camorriști cari nu fac
decât să le dea informații, asupra persoanelor
cari vor trebui furate, și unul dintre aceștia era
și Cuocolo, omorât la Torre del Greco.

Cuocolo, s'a descoperit din proces, a trădat
„cauza” și atunci capul Camorrei, împreună cu
câțiva mai de seamă, l'au condamnat la moarte.
Doi indivizi au fost delegați cu însărcinarea o-
sândeii, și pe când Cuocolo cădea sub lovituri de
cuțit, capul Camorrei și tovarășii benchetuiiau
într'un birt nu departe de locul crimei.

Toate acestea s'au știut târziu de poliție,
autorii au fost arestați, judecata a durat 16 luni
și s'au ascultat mai multe sute de martori.

Acum verdictul s'a dat, executorii morali și
materiali ai crimei au fost condamnați la 30 de
ani de închisoare, dar Camorra nu s'a stârpiț,
căci ar trebui să încheie mai multe zeci de mii
de indivizi. La drept vorbind îi încheie, rind pe
rind ce sunt prinși, dar dupăce execută pedeapsa,
se întorc iar la furturi.

Între cei condamnați la Viterbo este și capul
Camorrei, un profesor, un preot și alți mulți
în număr de 30.

I. T. Alian.

Englezul aromân.

Ziarul „Dreptatea” din Salonic publică ur-
mătoarele:

Zilele trecute a fost pe aici învățatul arheolog
englezul Alan I. B. Wace. Acesta este englezul ro-
mân. Când vorbește și-se pare că auzi pe un
frate de ai noștri din Samarina (com. românească
din Epir-Turcia, N.R.) Cu nici un chip nu'ți vi-
ne să crezi că nu este Aromân; cu atâta ușurință
vorbește limba noastră.

El Wace este un învățat arheolog, membru
al institutului englez din Athena și care, împreu-
nă cu un coleg al său, a scris două cărți despre
descoperirile arheologice din Morea.

Trei ani dearindul d-sa și-a petrecut vara
în Samarina, unde a învățat limba noastră și iu-
bește comuna aceasta ca un bun Samarinean.
I-am spus ca vara asta să se mute în vre-o com-
ună românească de lângă Bitolia, dar dl Wace
nu a primit părerea și invitația mea, zice că nu-
dă inima să părăsească Samarina.

Acest arheolog și istoric dela universitatea
din Cambridge este amoretat de limba și lumea
noastră aromânească. De aceia voește să scrie
despre istoria și limba noastră aromânească. El
voește să ne facă cunoscuți fraților lui. În scopul
acesta vizitează satele noastre. Dupăce a trecut
prin Magorova, Târnava, Moloviște, Gopeși,
Reseu, a pornit-o spre marea Adriatică.

Matăsuri cor. 1-16; materii de dantele
dela 48 fileri în sus; dantele dela
2 fileri în sus; Maideire dela 94 fileri
în sus; ciorapi de muolin de mătășă
dela 85 fileri în sus; resturi de dan-
tele cu preț scăzut de 50%.

va aranja
Vânzare ocașională
pentru vară.

Cronică din Paris.

Magii și sibilele pariziene. — Noul print al poezilor. Aniversarea morții generalului Hoche. — Ceva despre armata franceză.

Paris, 13 Iulie.

Balzac, care s'a dovedit în multe privințe profet, a scris undeva: „Veacul al douăzecilea, pe la începutul său, se va caracteriza în Franța printr'o recrudescență de magie și de superstițiuni. Și mi-e teamă că centrul acestor practice oculte, îl va forma tocmai scepticul Paris”...

Și centrul magiei și al superstițiilor de tot soiul, este azi, într'adevăr, scepticul Paris. Balzac, scria acum săizeci de ani această prevestire, ca și cum ar fi fost dotat cu puterea misterioasă a profetilor biblici. Nu e vorba, geniu e capabil și de aceasta. În Orașul-Lumină, s'a incubat de vre-o câțiva ani o sumedenie de sibile și de magii, de somnambule și de cetitoare în drojdie de cafea, în ale căror locuințe vizitatorii nu mai conțeneșc, în ale căror sertare, aurul curge imbelșugat.

Intr'un răstimp de patru ani, parchetul din Paris a avut de anchetat cinci cazuri, calificate de escrocherie. Inculpați erau vânzătorii de amulete magice, de talismane infailibile. Creduli lor clienți se lăsau jumulțiți cu o ușurință pe care numai speranța unor vremuri mai bune o poate explica. Sufletul omenesc este așa de dornic de misterios, de supranatural!

Și tocmai setea aceasta de mister, ne lămurește pe deplin, cum în epoca noastră de scepticism, sibilele și ghicitoarele au atât succes. În inimile din cari religia s'a evaporat, nu poate dăinui, așa, secate de o credință vagă, în afară de imediatul domeniu omenesc. Atunci, religia e înlocuită prin superstiție. Admiteți că ateiți pierd la schimb.

În clipele de față se judecă la Paris, procesul unui anume Berger (cetiți: Bergher, căci acuzatul e tot ce poate fi mai ovrei-polonez). Acest Berger a escrocat cu suma de cinci mii de franci pe un naiv parizian, care-i cumpărase mai multe amulete, aducătoare de noroc. Dacă norocul s'ar fi ținut într'adevăr de ele, cumpărătorul nu s'ar fi plâns; dar, a mărturisit el, de când e în posesiunea talismanelor, afacerea pe care o urmărește, a început să-i meargă mai rău ca ori când... Bietul om!

Știți dv. cine este el? Un prea cunoscut deputat socialist, adevă al marelui oraș!

— Contradicțiunile de felul acesta sunt numeroase în zilele noastre. În Franța stăpânește republica; niciodată însă lupta de caste n'a fost mai înverșunată ca acum. Și ierarhiile de azi sunt mai despotice, mai antipatice, mai absurde ca ori când.

Ele sunt absurde, fiindcă rostul lor și-l au într'o stare de lucruri silită, fiindcă temelul pe cari se sprijinesc e strimbat. Ierarhiile sociale sunt fatale în omnire; ele trebuie să decurgă însă în mod firesc, adică să fie datorite meritului, forței, activității.

Când trăim într'o epocă cum e a noastră, într'o democrație ca cea franceză, ierarhiile sociale au o eu totul altă pricină. Excesul de libertate, este și el primejdios, căci insufflă prea multora dorința de a parveni. Și cum în zilele noastre, talentul, munca, valoarea sunt lesne întunecate de instinctul de reclamă, de înșelătorie, de obrăznicie, veți deduce ușor că existența nu e un rai.

Cea mai bună pildă a acestor nesăbuite stări de lucruri, am avut-o zilele trecute cu prilejul alegerii unui „print al poezilor”. Da, să nu vă mirați. Sub precedentele guverne monarhiste, în ori ce perioadă a istoriei, scriitorii au fost întotdeauna grupați într'o „Republică a literelor”. Azi, când avem o republică politică, poezii noastre simt trebuința unui print al lor.

Câtă vreme a trăit Victor Hugo, coroana princiară a purtat-o el. Foarte just. După aceea, Verlaine. N'avem nimic de spus. Acum două săptămâni, a murit cel din urmă print al poezilor, nobilul parnasian Léon Diere. Ca succesor al său, câteva reviste literare l'au propus pe Edmond Rostand și pe Jean Richepin. Poezii franceze l'au ales pe d. Paul Fort.

A fost o relevare pentru parizieni... Paul Fort?... Numele sună necunoscut. Ca toată lumea, am avut dorința să-l cunosc, din operele lui, firește. Și am rămas aiurit în fața indescifrabilului text pe care-l aveam dinaintea ochilor.

Partizanii dlui Fort — și are mulți — văd în el un renovator. Oamenii cu bun simț, ori câtă bunăvoință ar avea, nu pot vedea în noul „print” decât pe un sărman rătăcit, pe un jongleur de cuvinte împărechiate fără rost, pe un simbolist, impresionist, decadent vizibil. D. Paul Fort, cică ar fi „creatorul poeziei fără versuri”.

Bietul om! sărmani ratați! Căci nenumărații admiratori ai dlui Fort, sunt de fapt neputincioși, cari aflând prilejul de a se răzbuna pe cei cari reprezintă arta, adevărata artă, au respins candidaturile unor Rostand și Richepin, și au făcut să triumfeze „formula” lor, în persoana dlui Paul Fort, care intrupează visul lor artistic.

Balzac (imi revine mereu sub penă) a scris Povestea celor treisprezece, acest grup, format din indivizi din toate păturile sociale cari, prin ajutorul pe care și-l jurau unul altuia, au reușit să cucerească Parisul prin îndrăzneală și crime de tot felul. Azi, presa franceză e compusă în parte din ovrei, din neputincioși, din speculatori, care-și dau sprijin reciproc, în darna adevăratelor valori.

Din fericeie, prevedem o schimbare.

— Săptămâna trecută s'a serbat la Versailles a 114-a aniversare dela moartea lui Hoche, acest erou al primei republici, care dacă ar fi trăit, ar fi fost desigur rivalul de glorie al lui Bonaparte. Generalul Hoche, care a pacificat Vandea și a murit la douăzeci și nouă de ani, a fost un geniu militar unic, în epoca marelui revoluționar, când geniile militare au fost așa de numeroase în Franța.

Ploua cu șiroaie la Versailles, când armata a defilat pe dinaintea statuii marelui general. Serbarea a fost însă deosebit de solemnă. Și d. Millerand, ministrul de război, a rostit un discurs remarcabil, un discurs puțin banal, pe care l'a încheiat cu o admirabilă gloriificare a armatei franceze.

Ar fi potrivit, cu prilejul acesta, să scriu câteva rânduri în privința acestei armate splendide, asupra căreia presa străină se pronunță de câțiva timp cu îndoială și pe care, însuși câțiva francezi nu au șovăit s'o micșoreze în ochii Europei. Cel care îi cunoaște însă pe francezi, știe că auto-difaimarea este defectul lor cel mai caracteristic. Și cine mai cunoaște starea politică din Franța, își dă seama că monarhiștii caută să crezeze guvernului fel de fel de neajunsuri.

De aceea s'au legat și de armată, de această armată care a dovedit de curind în războiul din Maroc de câtă vitejie sunt în stare soldații ei, de câtă pricepere ofițerii ei. Cotitorii „Românului” sunt în curent cu acest lucru, din articolele excelentului lor cronicar al politicii externe.

Dar ce este mai grav, locotenent-colonelul Montaigne a scris o carte, prin care caută să dovedească superioritatea armatei germane asupra celei franceze. Acest scriitor militar ajunge la concluzia absurdă că Franței îi e frică de un război cu puternicul ei vecin dela Est.

S'ar putea răspunde la această afirmare cu un studiu al celui mai eminent scriitor francez, locot-colonelul Roussel, studiu scris în vara trecută, cu prilejul incidentului dela Agadir, când Franța era la două degote de un război cu Germania. Locot-colonelul Roussel a ajuns la o concluzie opusă celeia a locot-colonelului Montaigne, dovedind negru pe alb că ceea ce dă mai mult prestigiu forței militare a Germaniei este amintirea biruințelor ei din 1870. Dar de atunci, câtă apă nu s'a scurs pe sub podurile Senei! Câte schimbări nu s'au petrecut în Franța!

A afirma că Franței îi este frică de un război cu Germania, însemnează a nega evidența, a uita cu reavoință atitudinea fermă înflăcărată, de un neînfricoșat patriotism pe care a avut-o această țară în vara trecută, precum și retragerea Germaniei în fața eventualului război. A afirma că armata franceză nu este la înălțime, însemnează a trece cu vederea studiile celebrului scriitor militar german colonelul Goedecke, și declarațiile făcute acum un an de generalissimul englez French,

cu prilejul vizitei ce a făcut-o în tabăra franceză dela Maily.

A afirma că armata franceză e inferioară celei nemtești, însemnează, în sfârșit, a ignora strălucitele rezultate ale manevrelor ei de acum un an pe frontiera dela Est, și lamentatul eșec al manevrelor germane, făcute în aceeași epocă.

O fi având Franța multe păcate în organizația ei internă; dar armata, armata ei n'a fost niciodată mai splendidă ca acum, atât cât privește antrenamentul soldaților, cât și capacitatea științifică a ofițerilor ei. Oamenii cei mai competenți o afirmă.

C. R. B.

Pentru închegarea rândurilor studentești.

— Conferență. —

De Dr. Horia Petra-Petrescu.

(Continuare).

II.

Am avut ocazia să string mâna studenților români în diferite centre culturale, române și străine. M'a purtat pe cărările acestea îndemnul firesc, care trebuie să existe în sufletul fiecărui tânăr român universitar de a-și cunoaște frații. În sufletul meu au răsunat mereu ca refren versurile poetului Iosif:

„Intunecată-i steaua țării noastre,
Instrăinați trăim în zile grele...”
și strigătul de îndemn:

„Copii răsleți ai mândrei noastre nații!
De mai trăiește 'n voi simțire vie,
Veniți atunci și vă cunoașteți frații!”

Și am luat toiagul în mână și am plecat spre răsărit, spre apus, și m'am bucurat din toată inima mea când am putut stringe cu mâinile mele mâinile fraților de aceeași gânduri. Mai întâi am călătorit la *Cernaui*, în anul prim universitar, ca reprezentant al societății „*Petru Maior*”, la serbările jubilee ale „*Junimeii*”. Din *Viena*, unde am trăit doi ani, am întreprins o călătorie, societatea „*România Jună*”, la societatea soră „*Carmen Sylva*”, în *Graz*. Din *Lipsca*, unde am stat iarăși mai mult timp, am vizitat societatea studenților români din *Berlin*. În *Praga* am dat de un reprezentant macedo-român al neamului nostru, la universitatea cehă. În *București* am cunoscut, în diferite rânduri, cercurile studentești existente și — în anul trecut — am făcut cunoștință cu studențimea din *Iasi*. Am ideie și despre viața studenților români din *Cluj* și a celor din *Oradea-mare*, petrecând în trecut câțiva timp în aceste orașe și interesându-mă de starea studențimei.

Aceste fapte nu le spun pentru altceva, decât ca să vedeți că am avut ocazie să pipăi pulsul vieții studentești la fața locului, convingându-mă din *autopsie* de trebuințele studențimei noastre.

Pretutindeni am dat de inimi românești. Ochiul nostru se căutau. De eram în străinătate, departe de ai noștri, ne depănăm tot ce știm despre cei de acasă, ne plănuiam visuri pentru viitor, legând alianță, și jurușta care trebuie să se nască pe buzele celor cu inima curată, o făceam și noi: să fim folositori neamului nostru, când ne vom întoarce acasă.

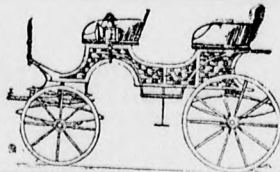
Un profesor de seamă german, unul din cei mai buni pedagogi germani în viață, *Theobald Ziegler*, a ținut anii trecuți la universitatea din *Strassburg*, din Alsacia, în fața studențimei germane un colegiu despre „*Studentul german la sfârșitul secolului al XIX-lea*”. Prelegerile acestea, cari au apărut și în volum și au avut un foarte mare succes în siml studențimei germane (cu citez după ediția a zecea a volumului, din anul 1908), tractează diferite întrebări vitale ale

Telefon Nr. 467.

Kardos Gyula,

cea mai mare fabrică de trăsuri sudungară.
Temesvár-Gyárvaros,

Háromkirály-ut 14. sz. (Casa proprie).

Mare magazin de trăsuri noi și folosite.

Pregătesc lucruri de fierar, rotar, șelar, de lustruit și orice reparări de bransa aceasta, cu prețurile cele mai moderate — Prețurent gratis și franco. — Tot aici se pot căpăta *obnubuse* pentru 6 persoane, *cară funebre*, felurite căruțe »landaner« cu prețuri moderate.

franceză dela
ară celei nem-
răluțele re-
a pe frontiera
elor germane,

organizatia ei
niciodată mai
namentul sol-
erilor ei. Oa-

C. R. B.

durilor

Petrescu.

studentilor
române și
a îndemnul
tul fiecărui
paște frații.
refren ver-

re,

nații!
ie,
nații!”

olecat spre
din toată
cu mâinile
ri. Mai în-
prim uni-
ții „Petru
timei”. Din
prețins o
la socie-
din Lipsca,
am vizitat
in. In Pra-
-român al
ă. In Bu-
ri, cercu-
trecurt —
din Iași.
omâni din
recând în
interesân-

, decât ca
pulsul vie-
gându-mă
i noastre.
nești. O-
rămătate,
ce știam
uri pentru
trebuie să
ată, o fă-
ni nostru,

ul din cei
Theobald
tatea din
imeii ger-
erman la
erile ace-
avut un
germane
ului, din
vitale ale

site.

truit
e cele
Tot
cară
erate.

studentimei. Cartea aceasta aș dori să fie cetită de fiecare student român*, căci problemele tratate sunt aproape toate de actualitate și pentru noi: despre libertatea academică, despre onoare și băutură, despre stipendii și stipendiați, despre duel, despre politica, care o poate face un student, despre relațiile sociale, despre prostituție, despre studii, profesori, religie, artă, literatură, și rolul, care trebuie să-l joace acestea în viața unui student.

Lertați-mi această paranteză, poate prea mare. Acest Theobald Ziegler observă într-o prelegere a cărții sale, (a XI-a) vorbind despre studentimea germană:

„In această epocă de socializare trebuie să se aclimatizeze, firește, și studentimea cu milieul modern și să ajungă socială, în sensul etic al cuvântului...”

„Se vorbește atât de mult de: poporul înarmat, că și Dvoastră, studenții, sunteți o parte a poporului, că muncitorimea este și ea înfrățită cu Dvoastră, și că este chiar un frate respectabil și vrednic de cinste această muncitorime — despre aceasta nu sunteți cu toții pătrunși; cel puțin nu se observă aceasta din purtarea Dvoastră față de „popor”.

Invinuirea aceasta, în mare parte este îndreptățită la o pătură a studentimei germane, nu s'ar putea aduce, domnilor, studentimei române dela universități. Ditirambi nu vreau să-i caut, dar — deși se află ici-colea câte-o „secătură”, cu gulere de un lat de palmă, vecinic cu părul frezat, vecinic cu ghețe de lac, vecinic cu colțul batistei scos sfidător din buzunarul rocului, câte un „stâlp de cafea”, care se uită cu aier de „grand seignor” la semenii săi, rupând toate podurile sociale, cari îl pot apropia de bătaia inimii celor dela țară și din orașele noastre, totuși, cifra acestor „tipuri” este foarte mică la noi. Noi nu ne putem permite luxul unei astfel de pături studentești, mai întâi fiindcă partea cea mai mare din noi ne tragem obârșia din țărani români dela coarnele plugului, cari își dau vlagă lor ca să ne țină la școli înalte, mai apoi fiindcă suntem un neam relativ mult prea mic decât să ne permitem trindăvia și disprețul față de o clasă de a noastră relativ mai jos pusă în gradația culturală.

Constatând faptul acesta nu însemnează că nu am văzut penumbră în viața studentimei române de pe la universități. Dimpotrivă. Pe lângă toate imnele bune, nobile, gata să se sacrifice pentru neam, ale multora din ai noștri — am băgat de seamă că *legăturile între noi nu sunt acelea, cari ar trebui să fie.*

Vreau să atrag atenția asupra câtorva puncte.

Cum urmărește studentimea română din București, activitatea studentimei din Cluj sau din Budapesta? Ce știe studentimea din Cernăuți despre studentimea română din Paris? Cum sunt informați studenții din Ungaria despre mișcarea din Austria și Germania a așa numitei societăți „Freie Studenschaft”? Cine dă studentimei noastre informații despre viața studentimei din diferite centre culturale dela noi, din România și din străinătate?

Mi se va zice: ceri *prea* mult. Fiecare să facă cum crede mai bine. Dacă vrea să studieze să se informeze cum crede el că va ajunge mai ușor la ținta dorită.

Aici cred eu că este o greșală principală a vieții noastre studentești.

O studentime, care vrea să fie de folos neamului din care face parte, va trebui — e *prea* firesc — să se organizeze, să fie informată din izvoare sigure despre modalitățile de trai, despre posibilitățile ei de desvoltare în diferite centre și, simțindu-se conștie de chemarea ei, simțindu-se un *complex bine închiegat*, să dea

* Theobald Ziegler, „Der deutsche Student” ed. 10. Lipsca — (la Göschen) 6 mărci leg.

Dr. Balázs Emil

Institut pentru consultațiuni medicale,
TIMIȘOARA, întru Palatul Merbl.

mână de ajutor propășirii neamului, în decursul ferilor, în decursul anului universitar, deja de pe băncile universității.

In schimb, ce facem noi? Să fim sinceri: aproape nimic. Entuziasmul vienezilor rămâne în Viena, al celor din Cernăuți, în Cernăuți, al celor din Iași, în capitala Moldovei — fără ce flăcările acestea de bucurie cari anunță o muncă fără de preget, să ardă în vâlvaie, un foc mare, comun, la care să ne încălzim cu toții.

E frumos și bine ce se întâmplă cu prilejul jubileelor studentești — discursurile sincere ne înaltă sufletele, banchetele festive ne cimentează legăturile pentru câteva clipe — dar e *prea* puțin, cred, ceace se face pentru închiegarea rindurilor. Oratorii, deputațiunile, se întorc acasă, referează despre buna primire, se schimbă câteva scrisori cordiale între societăți, și — atât. Eu cred că este *prea* puțin.

Mă gândesc la camarazii mei de universitate de prin diferitele centre culturale. Unul a studiat în Jena, altul în Berlin, altul în Paris, altul în Londra, altul în Bruxela, altul în Geneva, alții, o mulțime în București, Cernăuți, Iași, Cluj, Budapesta, etc.

Să nu existe *alte* puncte de atingere pentru studentimea română, decât numai festivitățile extraordinare? Congresele de până acuma să nu fi fost în stare și să nu fie capabile nici de aici înainte să aducă *altă* viață în organizația ramificată a întregii studentimi române?

(Va urma).

Voci de presă.

— La sborul lui Vlaicu. —

Aradi Közlöny. — Sub titlul „Vlaicu sboare” A. K. se ocupă în articol de fond cu înălțătorul eveniment național, de care neamul nostru din acest colț de țară se împărtăși Duminecă după amiază pe câmpul de lângă pădurea Ciala. „La Arad! Vlaicu sboară! — era lozina românilor, intelectuali și țărani, din 5 comitate”, spune A. K. și continuă apoi:

„Sbura într'un singur fel, se poate, într'o singură limbă — și totuși e incontestabil că sborul de Duminecă a primit un caracter vădit naționalist. Lucrul acesta s'a observat numai decât, cu toate că aranjorii s'au ferit să atingă susceptibilitatea publicului maghiar, abandonând chiar culorile naționale pe cari cu atâta mândrie le poartă la asemenea ocazii. Iar noi cari nu suntem șovinști — cel puțin nu în sensul ca să vedem trădare de patrie în orice manifestare naționalistă, fie aceea oricât de neînsemnată — trebuie să constatăm totuși că sborul lui Vlaicu a fost anunțarea, arma și demonstrarea aceluși separatism care ridică puternice bariere de despărțire în această țară și care, oricât de liber ar fi fost de astădată de politică, încheagă cu toate acestea rindurile poporului românesc spre aceleași scopuri politice. Trebuie să recunoaștem însă că felul, cum au știut românii să aprecieze știința și arta aviatorului lor, a fost deosebit frumos și impunător”.

A. K. își exprimă părerea că din punct de vedere al maghiarismului a fost cu mult mai bine că adunarea de Duminecă a Românilor s'a făcut în numele culturii și nu pentru scopuri politice, nu și poate însă ascunde părerea de rău că pe când țărânului român i-se dă ocaziune să cunoască cele mai noi creațiuni ale geniului omenesc, ungurul de pe pustă nu poate gusta asemenea plăceri. Nu, fiindcă nu e cine să i-le arate.

Függetlenség. — Mai puțin loial decât al lui A. K. e tonul kossuthistului „Függetlenség”, atunci când se dedă la mici minciuni conștiente. Recunoaște și F. că aparatul lui Vlaicu are calități excelente, dar îi contestă siguranța pe care

i-au recunoscut-o cei mai buni specialiști în materie.

Meritul originalității F. îl atribuie unui oarecare Némethy, director de fabrică, locuitor în Arad, de origine boem care, de dragul banilor ungurești, și-a maghiarizat numele cu toate că nu știe o boabă ungurește. O figură ridicolă, care a produs la timpul său mult haz în lumea aviatorilor prin planurile sale aviatice mai mult decât copilărești. A construit o baracă în forma unui chiosc, i-a făcut aripi, i-a pus roți și motor și când să sboare, s'a trezit că minunata lui pasăre măiastră nu numai că nu vrea să se ridice în văzduh, dar ce e mai mult în urma construcției sale geniale abia se urnia din loc și înainta, săraca, pe pământul neted cu iuțea unui melc. Măiestrul văzând că așa nu merge, s'a gândit una și bună. A pus pe lucrătorii dela fabrică, de i-au ridicat „mașina de sburat” pe niște scripete uriașe pe coperișul fabricii. Și-a gândit măiestrul: Bidigania mea năzdrăvană e greu de pornit, dar când s'o porni, las pe mine, bat pe toți aviatorii din lume, ating toate recordurile. Și ca să primească „Schwung”-ul cuvenit, s'a gândit să o pornească în neant de pe coperișul fabricii. Dar, vai nenorocire, abia a scăpat terenul solid, coperișul fabricii, de sub picioare, sau mai bine zis de sub roți, mașina dracului a luat-o în sbor vertiginos în jos spre pământ și în momentul următor s'a scufundat, aruncând valuri mari, în undele line ale Murășului, care curge din întâmplare tocmai pe lângă fabrică. A ris lumea mult o vreme, dar apoi cazul tragi-comic s'a dat încetul cu încetul uitării. Iar măiestrul își făuria și mai departe planurile și construirea în gând flotile întregi aeriene. Din când în când își mai plasa, plătind bani grei, câte un articol „savant” împuiat de teorii cari de cari mai ridicole în câte o revistă germană. Acum însă nici acestea nu mai vreau să se facă de ris și bietului Némethy nu-i rămâne alta decât să recurgă la câte un ziar unguresc de a doua sau a treia mână, cari pentru bani buni îi mai deschid din când în când coloanele. Victima a fost de astădată F., care vorbind de sborul lui Vlaicu, preamărește teoriile geniale și absolut originale ale lui Némethy.

Și atribuind meritul originalității aparatului lui Vlaicu „maghiarului” Némethy, F. exclamă totuși la urmă:

„Am văzut sburind pe un boem (Csermák), văzurăm ieri pe un român, cum va fi oare când vom vedea sburind și pe un ungur?”

Arad és Vidéke și Aradi Ujság scriu tot așa de frumos ca și Aradi Közlöny despre sborul de Duminecă, recunoscând originalitatea construcției aparatului lui Vlaicu și exprimându-și totodată regretul că maghiarii nu au încă așa ceva.

Ziarele din capitală tac și de astădată tăcerea peștelui, cum au făcut și cu ocaziunea concursului dela Asperu.

De vorbă cu Vlaicu.

Duminecă după sborul din Arad, Vlaicu a fost purtat pe sus de mulțimea care-l aclama cu entuziasm; în jurul lui era o aglomerație și o înghesuială așa de mare, încât ne-a fost imposibil să străbatem până la dânsul, iar a doua zi, a supravegheat invagonearea aparatului destinat pentru sborul din Lugoj. Abia Marți, când ne-a vizitat în localul redacției, ne-a fost dată posibilitatea să vorbim cu Vlaicu și să-l rugăm să ne dea unele amănunte despre sborul de Duminecă.

— „Care a fost, de Vlaicu, înălțimea cea mai mare la care v'ați ridicat Duminecă?”

— „Am trecut și peste 300 de metri”.

— „Ce ziceți despre rapoartele presei ungurești?”

— „Toate se contrazic; unele spun că am sburat 10 minute, altele susțin că 14, iar vre-o câteva pomenesc că sborul a durat peste 20 de

Operează și vindecă boli de piele și sexuale cu razele Röntgen. Operarea polipilor și a altor formațiuni cu aceleași raze. Electroliză. Metode electrice de vindecare. Massage electrice. Vindecarea boilor de beșică prin electricitate.

Consultațiuni pentru operare și boli de piele dela 8—9 ore a. m. și dela 2—5 p. m. Celor din provincie cărora se recere Ingrijire mai îndelungată, le stă la dispoziție camere confortate anume

minute. De fapt am sburat însă 27 de minute în capăt.

— „Care au fost cauzele accidentului întâmplat la aterizare?”

— „Ziarele i-au dat prea mare importanță, făcând și rapoarte false. N'a crăpat helicea, nici nu s'a îndoit vârful aripei; pricina accidentului a fost o groapă în care a căzut roata dreaptă, încât s'au rupt spițele și o leucă, ceea ce constituie o pagubă minimală, de vre-o zece coroane, și pe care aș fi putut-o repara imediat, dar am luat în considerare faptul că, dacă aș fi sburat și a doua oară, publicul — mai ales tărani veniți din mari depărtări — scăpau cu siguranță trenul de seară. Asupra acestui fapt mi-au atras atenția mai mulți domni aranjatori, cari în reclamele lor asiguraseră publicul că se va putea întoarce acasă în aceeași zi”.

De altfel Vlaicu a fost foarte satisfăcut de frumoasa manifestare a Românilor cu ocazia sborului său din Arad, de unde duce cu sine cele mai plăcute amintiri.

Dela frați

DIN ROMÂNIA.

Examenle A. S. R. Principei Carol. Patru zile de-a rândul în fața unei comisii examinatoare compusă din dnl C. Litza, directorul învățământului secundar; Marin Dumitrescu, directorul liceului Lazăr; Bogdan Ionescu, profesor de matematici, G. Adamescu, fostul secretar general al ministerului Cultelor, Murgoci, Escouffier, profesor de limba franceză din Capitală, și din un profesor de limba germană, directorul școlii evanghelice din București, A. S. R. a dat examenul de absolvire a liceului, cursul real și modern.

M. S. Regele, sub a cărui președinție înaltă s'a ținut examenul, a urmărit cu o atențiune neobosită toate răspunsurile, la matematică și istorie tânărul print a avut în augustul său unchi, pe unul din cei mai scrupuloși examinatori. M. S. Regele este un adânc cunosător al matematicilor, care a nimit pe cei prezenți prin vastele sale cunoștințe. Studiul istoriei este de asemenea, unul din studiile cunoscute perfect.

După sfârșitul examenului d. C. Litza a ținut un speech ocazional, vorbind de rolul profesorilor, de munca depusă de ei, și de mulțămirea ce o simt când văd roadele acestei munci. A. S. Principele Carol a cerut scuze dela profesorii săi, dacă poate îi va fi nemulțumit; și-a arătat apoi, în termeni mișcători —, regretul că vechiul și bunul său profesor Cionca a murit. Ca semn de deosebită atențiune peste câteva ore Principele decoră cu propria sa mână și în numele M. S. Regelui, pe profesorii săi, punându-le pe piept „Steaua României”.

A. S. Regală Principele Carol în urma examenului dat în fața comisiei, i-s'a eliberat diploma de bacalaureat.

M. S. Regele a felicitat călduros îmbrățișând în fața comisiei pe Augustul său nepot.

Principele Henri al Prusiei în România. Ziarele din Viena anunță în mod oficial vizita pe care principele Heinrich al Prusiei, fratele M. S. Împăratului Wilhelm al Germaniei, o va face în curind M. S. Regelui României la Sinaia.

Vizita ofițerilor români în Ungaria. Se telegrafiază din Viena că, cu prilejul întoarcerii vizitei făcute de ofițerii austriaci la Sinaia de către ofițerii români cari sosesc în curind la Brașov și Sibiu, ministrul de război a cerut să se facă ofițerilor români o primire cât mai demnă.

Se prevede că li-se va face o primire din cele mai călduroase. Se fac pregătiri în acest scop.

DIN MACEDONIA.

Festivitatea școlară dela gimnaziul din Ianina. La 17 l. c. a avut loc în localul școlii comerciale române din Ianina, serbarea școlară și distribuirea premiilor. La aceasta serbare au participat on. consul al României E. S. Guvernatorul Vilayetului Mehmed Aly Bey. Comandantul militar Esad Pașa, cu corpul ofi-

resc al garnizoanei, mari demnitari ai Vilayetului delegații cluburilor militare Uniune și Progres, Albanez și Israelit, Consulii Rusiei, Austriei și girantul consulatului francez, precum și un numeros public aromân și străin.

Serbarea a început la orele 8 a. m. cu Rugăciunea poporului, cântată de corul elevilor școlii, apoi imnul turcesc cântat de orchestra școlii și discursul dlui V. Diamandi directorul școlii. După aceea au avut loc recitații în limba română, turcă și franceză o piesă în turcește. S'a dansat Banul Mărăciine și la urmă s'a făcut gimnastică, care a stârnit aplauzele furtunoase ale publicului. La fine de tot s'au distribuit premiile.

Pe la mijlocul programului s'a servit înghețată și vișinată iar muzica militară distra publicul.

Reușita a fost așa de mare încât toți s'au grăbit să felicite pe directorul școlii pentru succesul arătat. Onoare școlii române pentru asemenea succese.

Tot orașul a vorbit de reușita examenului dela școala română, iar ziarul oficial Ianina a făcut o prea interesantă dare de seamă, laudând în termeni călduroși progresele școlii noastre române.

Pe când școala comercială și-a făcut datoria în mod conștient, școala primară română din localitate și-a închis porțile sale pe la 15 c. fără să facă nici examene nici nimica ceea ce este în detrimentul chestiunii noastre din aceste părți.

Cor.

Discursul P. S. Sale Episcopului Ioan I. Pap al Aradului

la solemnitatea punerii pietri fundamentale a Școlii Reuniunii femeilor române din Arad și Jur.

„Vrednic ești Doamne a lua măriri și cinste și putere, că Tu ai zidit toate și prin voia Ta sunt și — s'au zidit”.

Intre așezămintele omeneshti rămase din vechime, așezămintele, pe cari posteritatea le-a păstrat în tot cursul veacurilor și le păstrează astăzi cu o grijă rară, le-a ocrotit și dezvoltat cu o pietate deosebită, ca și o moștenire sfântă a fost și este și aceea instituțiune numită familiară, ca fetele să-și primească educațiunea, în casa părintească sub priveghierea nemijlocită și sub conducerea continuă a mamei, căreia după ființa și mențiunea ei este dat darul de a cunoaște gradul de dezvoltare a facultăților minții, de a observa și pricepe înclinările inimii și de a determina voința fiicei sale, și carea întru împlinirea acestei misiuni frumoase și sublime, și-a aflat în toate veacurile și între toate împrejurările cea mai mare desfătare și mulțumire sufletească, adevărata îndestulare și fericire a vieții conjugale, a vieții casnice familiare.

Înaintând însă lumea în ani și în veacuri și paralel cu această înaintare schimbându-se și referințele de viață și afirmare a popoarelor, s'a schimbat și condițiunile de existență și înaintare a omenirii, s'a schimbat și întreaga i-coană a lumii astfel, că omul vrând nevrând a trebuit să-și lărgească și estindă cercul vederii sale măcar până la acel hotar, ca să recunoască și constate între altele și acea că și femeia întru-nește toate, că în lupta pentru existență și afirmare, cel mai potrivit și mai bun ajutor, cel mai fidel tovarăș îl poate găsi tocmai în femeia, pe care a făcut-o Ziditorul, tocmai cu scopul, ca omul să nu fie singur pe pământ.

Și pornit omul pe acest drum, a trebuit să recunoască și constate, că și femeia întru-nește toate acele calități personale, toate acele facultăți intelectuale și morale, cari o îndreptătesc la o libertate mai mare, la un teren mai vast de activitate deci și la un rol mai însemnat în viața socială decât rolul și activitatea, la carea era redusă în tot cursul vieții patriarhale, iar recunoscând acestea a trebuit să recunoască și adevărul, că genul femeiesc

formând jumătatea deplină din corpul societății omeneshti, deci fiind și femeia factor, care nu se poate nesocoti, ce era mai natural, decât să-și dea și ei rolul cuvenit și reclamat de împrejurările schimbate, să-o angajeze la opera de premenire a vieții religioase morale și culturale economice, deci să o inducă în tainele prezenței și în acțiunea croiei viitorului neamului, din care face parte întocmai precum i se impune îngrijirea de afacerile casnice ale familiei proprii, se înțelege de sine sub rezerva ca femeia să nu piarză din vedere nici pe un moment cuvintele marelui apostol al neamurilor, că capul femeii este bărbatul, deci să-și respecte capul între toate împrejurările.

Ajunsă odată lumea la aceste vederi și constatări a trebuit să devină și la convingerea că numai și numai pe lângă educațiunea unilaterală din casa părintească, femeia nu poate lucra cu rezultatul așteptat și dorit la opera de premenire a moravurilor omeneshti, la opera de înaintare și întărire, a neamului și la cea de desăvârșire a ființei omeneshti. Și numai cu educațiunea din familie femeia nu poate lucra cu rezultat dorit pe acest teren nou, teren pe cât de frumos pe atât de greu din motivul învederat și recunoscut de toată lumea, că și părinților le lipsesc în cea mai mare parte condițiile pentru o educațiune corăspunzătoare trebuințelor dezvoltate ale vieții, dar și de ar avea părinții cunoștințe teoretice și practice în măsura de a-și putea pregăti membrii familiei măcar pentru anumite terene ale vieții sociale, totuși nu se poate nesocoti adevărul, că mama toate le vede cu ochiul dragostei și apoi angajată la conducerea afacerilor casnice și așa nu are timpul corăspunzător pentru a se ocupa mai intențiv și mai special cu educarea membrilor familiei, iar tata prea în rari cazuri are darul de a putea pătrunde în duhul cugetării și simțirii fiicei sale, de unde a și urmat necesitatea imperativă ca și fetelor întocmai ca și băieților, pe lângă educațiunea din casa părintească să li-se dea o instrucțiune mai estinsă și mai conformă cu necesitățile vieții actuale și încă în școlile de specialitate, create anume spre a le conduce în agrul vast al științelor în măsura recerută la îndeplinirea rolului frumos ce le așteaptă în viața publică.

Și când apoi toate neamurile din cele patru părți ale lumii, toate neamurile cu aspirații la viitor au ținut și țin cont de trebuința imperativă ca femeii să i se dea posibilitatea de a-și însuși o cultură mai înaltă, când femeile acestor neamuri s'au organizat în reuniuni, au creat și susțin diferite instituțiuni culturale spre a ajunge la scopul urmărit, oare ar fi fost cu puțință, ca femeia română pururea trează, pururea gata la jertă și la munca pentru binele și fericirea neamului său să rămână nemiscată la glasul timpului și să nu-și dea seama de ceea ce se petrec în lumea mare la auzul și la vederea ei?

Nu, una ca aceasta era absolut cu neputință, pentru că femeia română încă pricepe duhul vremii, care ne deșteaptă a înțelege: că valoarea unui neam se măsoară după gradul de dezvoltare a culturii sale sufletești, intelectuale și morale, și femeia română a fost pururea conștie de misiunea ei sublimă și de datorința către neam, despre ce mărturiseste faptul, că femeile române din diferite centre ale teritoriului de sub coroana Sf. Ștefan, s'au intrunit cu decenii mai înainte în reuniuni, spre scopul promovării culturii fiicei române ca și unui factor chemat a promova interesele bisericești și ale neamului din care face parte. Și după exemplul acestor surori, femeile române din Arad încă la 19/31 Ianuarie 1884 s'au intrunit în conferința ținută în Arad sub presiunea Ex. Sale dlui metropolit Ioan Mețianu, atunci episcop al acestei dieceze, în care conferința a luat cu vot unanim concluzul de a se organiza în Reuniune sub numirea „Reuniunea femeilor române din Arad și provincie” cu scopul de a crea un fond din care după timp să înființeze aici în Arad un institut confesional gr. or. rom. cu internat pentru creșterea fetelor române.

Pentru a înlesni lucrarea istoriografului, care se va ocupa după vremuri cu chestia reun. și a școlii de fete de sub întrebare și a-l feri de eventuale alunecări pe conta adevărului faptic, țin

de potrivit din momente la ca altcum se c și din cele Arad și pro de constitu scopol atins curie și ins noastre pub bisericească necesității c tuler bisericii, fost salutat sub influința atunci se ză rității diece naziu confe mentele pen Deci era bir tru a liniști și a finea la poporului pe ligioase.

În cursu constituit m târziu pe b guvern cu tomvrie 188

Spre a d zane față c ei depus în nod eparhial necesitate a tul bisericii, anul 1885 și terial și pri bugetul cons tru ajutoran angajase Or statând Ven fete este cor nea totuși de și recun junsurile ș întâmpină rea scopulu 1890 conclu însarcină C susi atare ș nizare să în sumă de 20,

Nu ne es noastră să i acest conclu pe baza dat concluz On. tetul ei de demersurile de 1 Octomv pitalul la ca statutele apr fi exoperat școlă sub i procederi ur bite, a fost a școlii intră rezoluția de senzulu că Dreptul a su mitet s'a adr cu rugarea c și conducă c niunea să-și

Și Consi acum înființ 3 Octomvrie a incuviinta ei destul de până astăzi cezei.

Dacă am tiei am făcut în viitor: ce svonurilor d fost și svom părți și încă usurpat drep nă conducere

Precum

de potrivit să ating cu această ocaziune unele din momentele mai însemnate ale afacerii, momente la cari am fost martor ocular și cari și altcum se confirmă atât din analele diecezei cât și din cele ale Reuniunii femeilor române din Arad și provincie și adevărat momentul: că ideea de constituire a acestor femei în Reuniune în scopul atins mai sus, a fost salutată cu mare bucurie și însuflețire nu numai de fruntașii vieții noastre publice de atunci, ci și de autoritatea bisericească și aceasta nu numai din motivul necesității constatate de atare școală sub scutul bisericii, dar ideea a găsit răsădit vîș și a fost salutată cu bucurie și însuflețire chiar și sub influința împrejurărilor timpului, că tocmai atunci se zădărniseră toate încercările autorității diecezeane de a înființa în Arad un gimnaziu confesional, din care să ne recrutăm elementele pentru trebuințele bisericești și școlare. Deci era bine venită această idee chiar și pentru a liniști spiritele greu atinse în dorințele lor și a ține la suprafață sentimentul de jertfă al poporului pentru instituțiile sale culturale religioase.

În cursul timpului femeile române s'au și constituit mai înainte în mod provizor și mai târziu pe baza statutelor aprobate de Inaltul guvern cu clauzula de dto Budapesta 24 Octomvrie 1886.

Spre a dovedi acum ținuta autorității diecezeane față cu Reuniunea pomenită și cu scopul ei depus în statute, servește faptul, că ven. sinod eparhial din Arad constatând și din parte și necesitatea înființării unei atari școli sub scutul bisericii, încă din sesiunea sa ordinară dela anul 1885 și-a oferit sprijinul său moral și material și prin concluzul Nr. 87/885 a și luat în bugetul consistorial o sumă de una mie fl. pentru ajutorarea școlii, la înființarea căreia se angajase On. Reuniune pomenită, iar apoi constatând Ven. Sinod că deși necesitatea școlii de fete este constatată și a devenit ardentă, Reuniunea totuși nu o mai înființează și deschide și recunoscând în același timp și neajunsurile și greutatea de tot soiul, ce întâmpină aceasta Reuniune întru realizarea scopului ce și-a propus, a luat în anul 1890 concluzul de sub Nr. 124, în firul căruia însărcină Consistorul din Arad, să înființeze însuși atare școală și spre acest scop îi dă indemnizare să împrumute din fondurile diecezeane o sumă de 20,000 fl. (douăzeci mii florini.)

Nu ne este dat să știm nici este chemarea noastră să ispitim cum a înțeles On. Reuniune acest concluz, dar în drept suntem a constata pe baza datelor grăitoare, că în urma acestui concluz On. Reuniune și-a angajat prin comitetul ei de atunci o localitate și a luat toate demersurile pentru deschiderea școlii la termenul de 1 Octomvrie n. 1890 fără să-și fi adunat capitalul la care era obligată conform §-lui 2 din statutele aprobate de Inaltul guvern și fără să-și fi exoperat dreptul de a deschide și a conduce școală sub firma proprie, iar rezultatul acestei proceduri urmate din ambițiune nobilă dar grăbite, a fost acela, că tocmai în ziua deschiderii școlii intrând dela Inaltul minister de interne rezoluția dto 26 Aug. 1890 Nr. 54529/V-10 în sensul că Reuniunea, ca însoțire privată nu are dreptul a susține școală confesională, acel comitet s'a adresat Consistoriului nostru din Arad cu rugarea din 3 Octomvrie n. ca să primească și conducă școală sub numele său până ce Reuniunea să-și exopereze dreptul spre aceasta.

Și Consistorul, ca să nu periclitizeze școală acum înființată și deschisă, încă în aceiași zi de 3 Octomvrie (21 Sept.) 1890 s'a aflat necesitată a încuviința cererea, a primi școală în starea ei destul de modestă, dar susținută de atunci și până astăzi cu mari sacrificii din partea diecezei.

Dacă am atins această parte gingașă a chestiei am făcut pentru aceea, ca să se știe acum și în viitor: ce crezământ și valoare se poate da svonurilor de proveniență necontrolabilă, cum a fost și svonul alimentat ani dealungul din unele părți și încă cu rea credință, că Consistorul ar fi usurpat dreptul Reuniunii și i-ar fi luat din mână conducerea școlii de sub întrebare.

Precum însă după tempestate se liniștește

văzduhul așa s'a netezit și chestia cu Reuniunea și cu școală. La 1909 Reuniunea reluându-și firul activității întrerupte a ajuns cu colecta la așa rezultat binecuvântat, încât acum s'a putut vorbi serios de ridicarea unei școlii și după ce On. Reuniune nu și-a exoperat pentru sine dreptul de a susține școală și nici nu mai reflectează la asemenea drept, și după ce colecta a fost întreprinsă spre scopul așezării școlii existente diecezeane civile de fete din Arad într'un edificiu deplin corespunzător postulatelor legii de instrucțiune, ce era mai de dorit decât înțelegerea între Reuniune și Consistor, ceea ce a și urmat spre mulțumirea generală a obștei, care încă a rezonat astfel, ca după ce existența școlii numai sub ocrotirea bisericii este asigurată, Reuniunea a depus suma adunată la mâinile Consistorului spre folosire la scopul pentru care s'a adunat.

Deci după Dumnezeu acestei înțelegeri avem să îi mulțămim, că am ajuns *această zi cu soare, această zi de sărbătoare*, în care cu ceremonie religioasă ne-am învrednicit a depune piatra fundamentală la acest Sion nou al culturii fiicei române, să depunem piatra fundamentală la acest templu, la altarul căruia fiicele neamului, pe lângă învățăturile prescrise de legile regnicolare, vor avea să cultive limba și credința strămoșească și cu acestea paralel și iubirea de patrie și de neam.

Și zi de mare sărbătoare este ziua de astăzi și este însemnat actul săvârșit și pentru coincidența preafericită că începerea zidirii acestui nou focular de cultură, se întâmplă tocmai la împlinirea centenarului dela deschiderea institutului preparandial.

De aceea ajunși din darul și cu ajutorul lui Dumnezeu, să ne învrednicim de bucuria zilei, cuvine-se să ne aducem aminte la acest loc de toți acei factori, cari au concurs la promovarea lucrului până la stadiul de acum.

În primul rând mă simt dator a aduce primos de mulțumire Reuniunii Femeilor Române din Arad și iur, pentru că nu au cruțat nici o ostență spre a strînge ban la ban întru realizarea acestui ideal. Onor. Reuniune a contribuit că astăzi să punem piatra fundamentală a acestui lăcaș de cultură, care va avea să aducă bucuria în casele române, pregătind sufletul și mintea românelor noastre spre a concurge la dezvoltarea și întărirea poporului nostru în cultură și bunăstare. Mă simt dator să aduc primos de deosebită recunoștință și mulțumite marelui român Vasile de Stroescu, neîntrecutul meceat care cu o bunănotă proprie oamenilor cu sentimente nobile, veghiază asupra nevoilor neamului său.

Mișcat de apelul doamnelor române, marele Stroescu, cu un gest de cea mai înaltă iubire și jertfă a trimis 100.000 una sută mii cor. pentru ca idealul Reuniunii femeilor arădane să ia ființă.

Nu putem să nu ne îndreptăm gândul și spre Biserica mamă, pe care am lăsat-o inadins în urmă pentru că ea ca mamă iartă și poate ierta mai mult.

Timp de peste 20 de ani și mai bine autoritatea și organele diecezeane nu au cruțat nici o jertfă pentru realizarea acestei idei și pentru asigurarea existenței școlii.

Terminând cu toate acestea ridic ochii inimii și cugetul minții la Tine Dumnezeule ceresc, Tu ai zidit toate prin voia Ta sunt și încălzit dragostea de neam a marelui mecenat Stroescu cătră cultura femeii neamului său și mulțumindu-ți dintru adâncul sufletului că ne-ai învrednicit a face începutul zidirii acestui nou Sion Te rog cu umilință, că aceea ce eu am binecuvântat cu mâna mea, să binecuvinți Tu împarate al cerurilor cu puterea dzeirei Tale, învrednicindu-ne a ajunge și încheierea lucrului spre lauda și mărirea numelui Tău căci „Vrednic ești Doamne a lua mărire și cinste și putere, că Tu ai zidit toate și prin voia Ta sunt și s'au zidit. — Amin!

— „Românul” se găsește de vânzare la chioșcul de ziare dela gara căilor ferate a statului (Staatsbahnoff) din Viena.

Un aviator la 1499.

Liga franco italiană și uniunea latină au organizat la Paris mari serbări în onoarea lui Leonardo da Vinci, precursorul aviațiunii. Asupra mașinei sburătoare a lui Leonardo da Vinci, sunt foarte multe anecdote, curioase, în volumul publicat de d-nul Dimitrie Merejkovsky intitulat Romanul lui Leonardo da Vinci. Romanul acesta este plin de povestiri adevărate, bazate pe texte autentice. De pe înălțimile muntoase, cari domină văile florentine, Leonardo da Vinci, în copilărie, urmarea plin de uimire sborul cocostărcilor. Privea marile aripi ce planau sub cerul radios în lumina azurată și uneori deschidea cuștile în cari tatăl lui ținea pasările doritoare de spațiu. Copilul se bucura de sborul lor și tresălta de bucurie. Ii mai plăcea ca dascălul lui să-i povestească minunata întâmplare a lui Icar, fiul lui Dedal, cel dintâi care încercase să câștige spațiul.

Când într'o zi dascălul satului întrebă pe elevii săi, care a fost cel mai mare erou al antichității Leonardo răspunse fără ezitare: Icar, fiul lui Dedal. Mai târziu se bucura când văzu la Florența un baso-relief, în care Giotto reprezentând simbolul tuturor artelor și a tuturor științelor, îl închipuise printr'un om pasăre. El a scris pe caetul lui această frază: „Imi amintesc, că în copilărie am avut un vis. Eram culcat, o lebedă sosise lângă mine, imi deschise buzele și de mai multe ori își petrecu vârful aripiilor ei. Acesta era semn, că toată viața mea voi fi chinuit de ideea de a da umanității aripile liberatoare.

Mai semnificativă e fraza următoare găsită între notele lui: Vezi, că bătaia aripiilor împotriva aerului face pe vultur să planeze în aerul cel mai înalt și mai rarefiat. Invers: vezi aerul, care se mișcă pe mări, umflând pânzele corăbiei lor încărcat pe care le pune în mișcare. Din exemplele acestea poți să înțelegi, că omul dacă va avea aripi mari, sprijinindu-se cu putere împotriva aerului resistent va putea să parcurgă victorios spațiul aerian. Adesea sfurtările cugetării lui se transformau în immuri. Nici evenimentele politice nici înfrângerea primei lui experiențe nu putură să-l abată dela ideea lui. Era Duminecă 6 Octomvrie 1499 Regele Franței, Ludovic XII se afla la Lombardia, care fusese cucerită de Franța. Clopotele sunau în toate campaniile. Toată lumea striga: „Trăiască Franța!” fără să se preocupe de fostul duce al Milanului, care fugise în munții Tirolului. Regele sta pe tronul împodobit și asculta plietisit urarea de binevenire ce i-se adresa. Regele se gândea însă la un artist celebru de care auzise vorbindu-se și chemase în audiență pe mesire Leonard din Vinci, care fusese mai înainte inginer la ducele de Sforza.

Leonardo da Vinci a fost prezentat regelui de fra Luca Paccioli, care se perdea în laudele ce-i aducea. Leonardo, nici nu știa ce să răspundă, căci el era urmărit de alte gânduri. El lăsase în atelierul lui de aviațiune o operă neisprăvită, și un lucrător excelent, pe mecanicul Astro de Peretola, colaboratorul lui, căruia îi spusese să imite cât mai mult forma pasărilor în construcția mașinei lui sburătoare. El se temea ca Astro, dornic de glorie, exaltat de ambiția de a fi un cuceritor al aerului, să nuse ridice pe aripi „rândunicii gigantice” înainte de a fi isprăvită opera. Astro era un entusiast și voi să triumfe asupra bănuțelilor sceptice. Când Leonard plecă din palatul ducal și se întoarse la șantier unde lăsase pe tovarășul lui de speranțe și muncă, văzu o mulțime de lume adunată. Oamenii alergau speriați. Ce se întâmplase? Pe una din aripiile mașinei sburătoare, ruptă, zăcea Astro, căzut din înălțimile unde îl atrăsese îndrăzneala lui generoasă. Aviatorul ar fi murit cu siguranță, dacă aparatul lui nu s'ar fi acățat ca prin minune de vre-o ramură. Leonard, dând mulțimea la o parte se apropie de rănit și îi examină rănilile. Atunci Astro spuse cu glas rugător:

— Iartă-mă, Maestre!

— Te veji vindeca, răspunse Maestrul și aripiile vor fi făcute din nou!

În cartea în care își nota toate impresiile Le-

onardo a scris în ziua aceea: „Marea pasăre își va lua sborul și omul desfășurând aripile ei, va umplea universul de umire”.

Astăzi, visul lui da Vinci s'a realizat.

Deschiderea cursurilor din Valenii-de-Munte.

Valenii-de-munte, 1 Iulie.

Valenii sunt peste tot numai un decor: ghirlande de verdeață și flori, covoare, drapele. Orașul e plin de lume venită aseară și azi dimineață. La ora 11 dim. sosește un tren plin. La 11 și jumătate alt tren special plin de lume: ofițeri, profesori, адвоcați, magistrați, studenți din țară și de peste hotare, comercianți etc. Entuziasmul e nespul.

De dimineață până la amiază au circulat pe distanța Ploești—Valenii-de-munte 6 trenuri cari au adus peste 8000 de persoane. În special au sosit din București numeroși elevi ai școlii de poduri și șosele, 80 elevi ofițeri ai școlii de stat major și multe persoane marcante. Deosemeni din Transilvania și Bucovina au sosit un mare număr de ascultători și delegațiuni ai societăților culturale. În curtea gărei așteaptă mulțimea, între cari d-nii N. Iorga, Virgil Arion, ofițeri, profesori ai școlii superioare de război, primarul Cireșanu, Papazol, ajutor de primar, dr. Manolescu-Mladian, dr. Ștefan Bogdan, dr. Vramnalici etc., elevii școlilor primare și de meserii din localitate cu institorii lor. Școlile primare din comunele vecine, în costume naționale sunt aci împreună cu primarii și consililele comunale apropiate. Garda de onoare e formată din 46 călăreți din satele vecine, îmbrăcați național, preoți și săteni, veterani etc. Prințul Carol și principesa Elisabeta sosesc în automobil la ora 12 și sunt primiți în curtea gărei. AA. LL. Regale care erau însoțite de d. Maior Berendei au fost întâmpinați de d. Luca Elefterescu, prefectul județului. Const. Negulescu, directorul prefecturii și de autoritățile locale. Dau mâna dlui Iorga și celor de aproape. Principilor li s'au oferit buchete și mai ales principesei.

Una dintre studentele de față la sosirea principilor, a ținut următoarea cuvântare:

Alteță Regală,
Domniță,

Sunt departe de noi vremurile când fiicele stăpânilor țării erau în locurile dintâi ale femeilor, ce se străduiau cătră acea lumină a minții care e și în viața casei cea mai bună siguranță de fericire. Alteța Voastră Regală, venind între noi, ați înțeles acele zile. Voința Alteței Voastre Regale aduce astăzi împreună la o sărbătoare de cultură națională pe nepoata împăraților și regilor și pe fetele acestei țări, care încearcă a-i face cinstite urmând studii înalte. Ori unde va fi Alteța Voastră Regală, vom urmări-o cu un gând de iubitoare recunoștință și la zilele mari ale vieții Voastre vom rosti cu siguranță de a fi auzite unde trebuie: Dumnezeu să te facă fericită, Domniță.

Di profesor D. Muntean-Râmnic, a rostit următoarea cuvântare:

Altețe Regale,

Îngăduiți-mi câteva cuvinte în numele auditorilor dela cursurile de vară din Valenii-de-munte, al tinerilor auditori, ca și al celor mai în vârstă, ba chiar așa de vârstnici ca mine, care „ascult” pe întemeietorul acestei școli, pe profesorul Nicolae Iorga, de aproape douăzeci de ani, dela prima prelegere la Universitatea din București. Iată de ce este vorba mea ceva din graiul și simțirea unuia din garda de atâția ani, gardă care-și reînnoiește nu numai cadrele cum e și firesc, dar mai ales sufletul, dat fiindcă învățătorul, comandantul, imparte cu dăruire suflet din sufletul lui, în lupta pentru propășirea unei culturi. Și așa și trebuie să se îndeplinească, căci după zisa lui, dacă ne putem mări țara cu mii de kilometri, și dacă nu ne putem face zeci de milioane, putem crește valoarea sufletescă a ori-cărui român — și e tot atât.

Deși profesori și oameni cu oare-care experiență, noi venim aici ca să ne reîmprospătăm,

să ne îmbogățim sufletul, dacă nu și cunoștințele. Și o spun aceasta, numai ca să am cinstea de-a arăta Alteței Voastre, o caracteristică, ceva din spiritul acestei școli. Vin aici, unii ca să revadă și să refacă cultura modernă în lumina noii îndrumări a vieții noastre naționale. Vin și luptători, cari în focul luptei, tocmai ca în basmele noastre, simt nevoia pentru câteva clipe de-a sorbi din isvorul acesta cristalin și înviorător, ca să dobândească puteri noi. Venim aici cu gândul lipsit de ori-ce interes practic, material personal, de clasă sau de partid: venim cu sufletul curat și de aceea, întocmai ca cei vechi, trecem întâi pe la Fântâna Castaliei.

Și nimeni nu îndrăznește să vie altfel, deoarece azi nu mai sunt Zei cari ocrotesc, când alții pedepsesc. Nu există decât un singur Dumnezeu al tuturor răsplătirilor și pedepselor și sub ochiul lui așteptăm noi, mai ales, dreptatea pentru întreg neamul românesc. Ca și întreg trecutul nostru, aici preșeade sfânta noastră biserică. Aici e școala dragostei de țară, a jertfelor de tot felul, a respectului și a dragostei de biserică și naționalitate, de drapel și de Coroană; aici e școala neamului și a idealismului, a luptei pentru mai binele tuturor, căci se iubeste și cinsteste omenirea prin iubirea și cinstirea neamului iar nu prin declamații goale și utopii umanitare, — ceea ce, de altfel, noi dorim ori cărui neam ca să fie fericit. Un același spirit nou, unitar, național, intim și viu, ne stăpânește pe toți, profesori și elevi, cari ne înlocuim reciproc, în bănci și pe catedre, inspirați în vorba și actele noastre de o aceeași putere: conștiința intereselor superioare ale neamului nostru întreg de unde se și înțelege că de aici nu se dobândesc diplome, ci fiecare pleacă cu ceea ce i-a rămas în suflet.

Acesta este, Alteță Regală, spiritul școlii al cărui prag aveți înalta bunăvoință de a-l pași astăzi. Cu această țintă școala s'a întemeiat, a durat atâția ani și va dura încă, cum și sunt temeinice dovezi, din care îngăduiți-mi s'o scot la iveală și pe cea de astăzi, adică consfințirea, „sanționarea”, care i se dă astăzi, prin prezența la deschiderea cursurilor a Altețelor Voastre Regale, a I. P. S. Mitropolit al Moldovei, a P. S. Episcop al Hușilor, a presedintelui „Ligei Culturale” a Românilor și-a atâtor fruntași ai culturile românești.

Trăinicia școlii se va mai datori și energiei, stăruinței simțului de datorie, prudenței și răbdării pe care le-am învățat din acel capitol al istoriei și culturii noastre contimporane, care s'au putea intitula „Carol I-iu ca Educator” — Carol I-iu Augustul Vostru Unchiu, Gloriosul nostru Rege. Și tot atât am învățat din pildele Aceleia, care purtând coroana României cu nimbul gloriei pe care o dă scânteia dumnezeiască a talentului, după ce a ușurat durerile vitejilor noștri pe câmpiile Bulgariei, ne-a dovedit, cum a și spus, că „pe lumea asta nu există decât o fericire, datoria; o mângăiere, munca: o plăcere frumosul”. Și nu mai puțin au binevoit să ne dea un semn de adânc învățământ, un semn de înțelegere și de strânsă legătură cu sufletul poporului, Augustii Voștri Părinți, Principele Ferdinand și Principesa Maria de România prin pilda întregii lor vieți ca și prin înalta îngăduire ce și-au dat, ca să avem noi cinstea de a deschide cursurile, de-a inaugura școala și de-a asculta primele prelegeri în prezența Altețelor Voastre Regale.

Mulțumim Altețelor Voastre Regale, căci prin prezența Voastră aici, cinstiți școala și opera ei rodnică, față cu toată nedreptățirea de până azi, cinstiți și munca, cultura și alesele însușiri ale marelui nostru învăț Nicolae Iorga, și sunteți cât de puțin, îndeosebi Alteța Voastră, Principe, care aici vă începeți viața universitară, sunteți coleg cu fii ai neamului din toată întinderea pământului românesc, fiii dela hotarele firești ale neamului nostru, iar prin tinereta Alteței Voastre și prin tinereta dinastiei de Hohenzollern, cu mândria și tineretea neamului care domnește. În numele tinerimei neamului întreg dela această școală îngăduiți, Altețe Regale, să vă aduc încă odată o caldă și respectuoasă mulțumire și asigurându-vă de nețărmuritul nostru devotament, să vă zic „bine-ați venit” — unind cu această urare, expresia dorin-

țelor vii ale ori cărui român: Trăiască Regele, Dinastia, Țara și Neamul Românesc!

După aceea principii se duc dela gară la casa dlui Iorga și de acolo pe jos la sala de cursuri, care e împodobită frumos.

În sală sunt primiți de episcopul Nicodem al Hușilor, preoții Toma T. Georgescu și Vasilescu. Oficiază un Te-Deum P. S. Sa Episcopul asistat de mai mulți preoți. Corul Frăția, condus de d. Onciu, a cântat Imnul regal și Mulți ani trăiască, Deșteaptă-te Române, la care s'au unit toți cei de față.

După aceasta dl Iorga ține următoarea cuvântare:

Altețe Regale,
Onorat public,

Școlile sunt chemate să formeze suflete, și iată că suflete au format o școală. Suflete libere de interesele care sprijină lumea, dar n'o pot și conduce și inobila sufletește, suflete devotate unui ideal care trăiește totdeauna mai presus de noi, așteptând pe aceia cari se vor îndrepta sigur după razele lui clare; suflete credincioase, rezistente, gata să și jertfească fericirea comună pentru a se bucura de cea fericire supremă care răsplătește însuși pe oricine a îndrăznit să rivnească spre dânsa.

Totul e școală în jurul nostru: natura, semenii noștri, societatea, statul, omenirea. Fiecare învață ce vrea, și mai ales ce poate. Profesorii aceștia sunt, ca orice profesori, destoinici, binefăcători, dar neclintii în datoria lor de adevăr, aspri față de acei cari o calcă. Oamenii au întemeiat școli pentru copii, care duc, printr'un număr de odăi închise cu îngrijire, prin ganguri negre de regulamente și note, unde se întâmplă să ducă, Voința cea hotărâtoare a lucrurilor a avut însă totdeauna grija școlii celei mari, luminoase, prin care îndreaptă, întărește și înalță, la oamenii pe deplin desvoltați, ceea ce a făcut pedagogia cu inteligența neastâmpărată și plină de capricii fecunde a copiilor. Între școala statului și școala naturii, a societății, a lumii e loc însă totdeauna, la toate popoarele, dar mai ales la popoare cum e al nostru, pentru o altă școală.

Când statul prinde toate puterile de viață ale unei națiuni, când le are pe toate, le cunoaște pe toate și le știe întrebuința pe toate, el are și datoria și putința de a da această școală. Dar soarta vrea adeseori să fie altfel; prin suferinți înaintază acele neamuri pe cari scriptura ni le arată că sunt mai iubite de Dumnezeu. Al nostru a fost în cursul veacurilor iubit de Dumnezeu cu foarte multă suferință. El a îndurat robii grele, poate ca să învețe mai multe dela mai mulți stăpâni și să și întărească energia pentru viitorul ce i se păstra. Apele înfrinate îndelung, care au slăbit zăgazuri vor avea altă putere decât buzele ape pașnice care se opresc și într'un tufis de flori răsărit din mijlocul mălului.

Națiuni ca acestea au nevoie să se pătrundă neconținut de drepturile și de chemarea lor. O întreagă literatură, un întreg învățământ trebuie să se închine acestei misiuni; mai presus de tot ce au în fapt, ele trebuie să aibă ceva mai mult în rezerva morală, la care viitorul poate face apel în fiecare clipă. Spre a crea, întreținea și spori această rezervă morală în toate sufletele românești, spre a face ca în candelile tuturor să ardă sus și sigur flacăra menită să lumineze și drumuri care nu s'au deschis încă, trebuie școli cum încercam a face pe a noastră.

În câteva cuvinte menirea ei se poate formula astfel: a pune toate constatările nouă, toate curentezele zilei, toate descoperirile cercetării, toate inovațiile științei în funcțiune de suflet național și pentru desăvârșirea și întărirea acestui suflet național.

Mai mult decât universitățile, cari aparțin unui stat, care se găsesc în legătură cu nevoile acestui stat mai întâi și pot cuprinde în corpul de învățători ca și în mulțimea studenților numai persoane cari au trecut prin anumite încercări de știință și sunt silite a se mișca într'un cadru de programe cu scop practic, o astfel de școală, fie ea ori cât de mică și de săracă, poate servi înaltul scop ce am formulat. Aceasta se va vedea în viitor și mai mult, când, în urmarea vieților omenesti, orice aparență de element per-

sonal va dispărea și omul desfășurând aripile ei, va umplea universul de umire”.

Cu ochii vădământ totuștru. O tradiție se poate forma mănăști câtărea moștenire, urmele neșterezistență tănu s'a scris, jertfe, găsim nretrimbită păstrindu-nenătatea și ciși religioasă dărnicia societății însă slăbit doar dărite din naunei vieți să înțelegeri pe torniciei și c

Neamul n pe acei cari bîre desinter ea a ținut pe totdeauna în ca și la durer ea temelioară închinarea la în ceasurile unei săbii de deosebire de ce avem ast

În Divana mânt s'a ch nouă cu ace al ei.

În aceiaș

taie nemiloas mejdure a v Nața de astă Cuza și Dom rege glorios.

Ceasuri n fie alături, g unui neam e Solidaritate vreme în m cultură care tăzi, tinere p noștri, pe c gata să te c de dreptate când astăzi, murile de veanul te rile învăț ce ori unde p a acestui pă când astăzi ranța noastră în zilele cele recunoscând primind în s treg?

Prințul c spune:

Do Mă simt să asist și e resc cele m rez din suf vară.

Apoi se Vă mul toare ce mi Iorga!”

După ac rei telegram

sonal va dispărea și, din ceace a fost omul, și dușmanii săi vor putea primi cu mulțămire ceea ce a rămas definitiv ca opera lui.

Cu ochii spre viitor, ne răzimăm în acest învățământ totdeauna pe trecut, pe trecutul nostru. O tradiție bogată și originală de cultură se poate forma și astăzi baza unei civilizații românești cât de ambițioase. Găsim într'însa marea moștenire de cultură populară tracică, găsim urmele neșterse ale ordinii romane, găsim eroica rezistență tăcută a o mie de ani, în care, dacă nu s'a scris, s'a muncit mult și s'au făcut mari jertfe, găsim paginile de adevărată glorie, deși netrimbitate în lume, a Voevozilor noștri, cari, păstrându-ne pe noi, au servit de sigur creștinătatea și civilizația, găsim ocrotirea culturală și religioasă a Răsăritului creștin întreg prin dărnicia societății noastre. Găsim în această tradiție însă și mari virtuți morale, care n'au slăbit doar de atâta vreme ca să nu poată fi întărite din nou: virtutea mulțămirii cu fericirea unei vieți sărace și muncitoare, virtutea buneii înțelegeri pentru lucrul-împreună, virtutea sta-torniciei și credinței.

Neamul nostru a iubit credincios și statornic pe acei cari au stat în fruntea lui și această iubire desinteresată a fost așa de puternică, încât ea a ținut pe acei frunțiși purtători de cunună totdeauna în mijlocul poporului lor, la bucurie, ca și la durere, la luptă ca și la triumf. La punerea temelilor pentru biserica lui Dumnezeu, la închinarea lăcașurilor de lumină a minții ca și în ceasurile când biruința atârna de fulgerarea unei săbii de Domn, au fost împreună peste orice deosebire de ranguri aceia dela cari ne vine tot ce avem astăzi.

În Divanurile pentru Unire țaranul fără pă-mânt s'a chibzuit asupra viitorului țării celei nouă cu acela care era să fie cel dintâi Domn al ei.

În aceiaș furtună a gloanțelor, în aceiaș bă-tăie nemiloasă a ploilor de iarnă, cu aceiaș primejduire a vieții au plămădit România neatâr-nată de astăzi fiii împrăștiariților lui Vodă Cuza și Domnul tânăr care e azi bătrînul nostru rege glorios.

Ceasuri mari vor veni, în care toți trebuie să fie alături, gata a plăti soartei binele veșnic al unui neam cu jertfa vieții acesteia trecătoare. Solidaritatea de atunci trebuie pregătită din vreme în munca și iubirea laolaltă pentru acea cultură care hrănește acelaș ideal. Și, când astăzi, tinere print, care vei fi și Domnul copiilor noștri, pe cari ți-i creștem viteji și credincioși, gata să te ajute până la moarte, pe drumurile de dreptate pe care Dumnezeu ți le va arăta, când astăzi, Domniță, care cea dintâi din vremurile depărtate ale lui Vodă-Brinco-veanul te apropie cu iubire de lăcașurile învățării noastre, ca să poți duce ori unde ți va fi viitorul o amintire înduioșată a acestui pământ frumos și a acestui bun popor, când astăzi sunteți împreună la bucuria și speranța noastră, ce dovadă mai sigură poate fi că în zilele cele grele va fi iarăși un singur neam, recunoscându-se întreg în Regele lui și un Rege primind în sufletul lui aspirațiile unui neam întreg?

Răspunsul Prințului Carol.

Prințul Carol într'o românească curată spune:

Domnilor,

Mă simt prea măgulit că m'ați chemat ca să asist și eu la cursurile de vară, cari urmăresc cele mai frumoase isbânzi culturale. Urez din suflet viitor strălucit cursurilor de vară.

Apoi se întoarce către dl Iorga și zice:

Vă mulțumesc pentru cuvintele măgulitoare ce mi-ați adresat. „Trăiască dl Nicolae Iorga!”

După aceia dl Iorga a dat cetire următoarei telegrame către M. S. Regele:

M. S. Regelui

Castelul Peleş Sinaia.

Regelui glorios în luptă ocrotitorului culturii în pace, 5000 de români îi mulțămesc pentru dovada scumpă de încredere pe care a dat-o unei școli cu cultura națională, trimitând la deschiderea ei pe tinerii principii, înconjuțați de nemărginita iubire a unui neam întreg”.

Profesorii Cursurilor de Vară.

La serbarea inaugurării a luat parte un public numeros. Sala cursurilor fiind cu totul neîncăpătoare pentru a putea cuprinde marea mulțime de ascultători. După terminarea serbării, AA. LL. Principele și Principesa s'au dus acasă la dl N. Iorga, unde au luat masa, la care au mai participat încă 18 persoane.

La ora 3 și jum. a avut loc lecția de deschidere a dlui Virgil Arion, președintele Ligei Culturale”. AA. LL. RR. au venit pe jos la sala de cursuri, fiind primiți în entuziaste urale de publicul care nu mai încăpea în sala de altminteri foarte largă, proprie pentru asemenea cursuri, iscusita lucrare a dlui inginer I. Dimitriu, din Ploiești. Înainte de începerea lecției s'a procedat la zidirea plăcii de marmoră comemorativă de către AA. LL. RR. în caldul entuziasm al celor din sală. Placa aceasta cuprinde următoarea inscripție:

„A. S. R. Principele Carol al României a fost de față la inaugurarea acestei săli de cursuri pentru românii de pretutindeni în ziua de 1 Iulie 1912”.

După zidirea plăcii comemorative dl Virgil Arion și-a dezvoltat lecția d-sale de Sociologie, vorbind despre filosofia care reese din operele lui Tolstoi. La ora 5 și jum. dl Iorga și-a ținut prima lecție, de deschidere pe care a continuat-o la ora 7 seara. Excursia, care era anunțată a se face în comuna Draja nu s'a mai putut face din pricina unei ploii torționale, care a ținut până la ora 6, așa că imensa lume care a luat parte la inaugurarea acestui lăcăș de cultură românească, s'au îndreptat spre țară, spre a lua trenul spre căminurile lor, ferind pe cei cari rămăneau să asculte o lună întreagă interesantele cursuri, într'o pitorească poziție ca a Vălenilor.

Cronica externă.

Situația în Turcia. Marele ziar francez sub titlul „Din dictatură în dictatură” publică următorul articol, în care se cuprinde o expunere foarte pătrunzătoare a crizei în care se află Turcia în acest moment. Articolul cotidianului francez este important și prin tonul neașteptat de pesimist la adresa Turciei, ceea ce tradează că lumea politică din străinătate începe a fi obsedată de ceasul unei rezolviri definitive a chestiei orientului și într'un spirit nu destul de amical Turciei.

„Retragerea lui Mahmud Șefket este poate încercarea cea mai grea din câte a avut de îndurat noul regim. Contra revoluția din 13 April, lovitura dela Tripoli, păruse mai primejdioasă pentru oamenii noii Turcii decât această demisie. Dar pentru a combate aceste dificultăți și pentru a eși din aceste crize, era tocmai capul și brațul lui Mahmud Șefket. Deciziunea sa, energică și biruitoră mișcarea reacționară și mai târziu organizată în *extremis*, acea rezistență ce se judecă în general ca imposibilă, după succesul neașteptatei debarcări italiene. Acuma însă dispoziția lui Mahmud Șefket este care face criza; acum lumea își dă seamă că sub aparența constituțională el era forța reală, piatra angulară a regimului.

Este cu totul altceva, decât un episod de politică internă această retragere a ministrului de război. Ea este prezentată ca o deslegare fericită a unei situații încurcate; nimeni nu poate crede aceste înfrumșetări oficiale. Plecarea lui Mahmud Șefket nu este sfârșitul, dar deschiderea unei crize al cărui ultim termen nu se poate prevedea.

Dânsul dispărut, cu toată armatura vizibilă: Parlament, comitet și partid Uniune și Progres, tot acest edificiu improvizat vaccinează, și trebuie a sprijini repede spre a nu se răsturna.

Cu toate denegațiile, există un dedesubt teribil care a voit să se disimuleze și care acuma apare după scârțaituri și după crepături. Anume, acest regim cu fațadă și ficțiune constituțională, nu a putut niciodată să trăiască și să se prindă ca atare.

Parte prin fatalitatea împrejurărilor, parte prin greșala oamenilor, nu a rămas decât o aparență, un subiect de declamație și de manifeste. El nu a știut nici să păstreze vechile alianțe, nici a face altele noi. Nu a ținut nici una din promisiunile sale. Radicalismul său a îndepărtat forțele tradiționale ale vechei Turcii, fără a face să se nască, printr'o mișcare de încredere și de entuziasm, o nouă Turcie. Violenta centralizare a noului regim n'a știut să garanteze unitatea și forța impozantă a imperiului, și a indispus naționalitățile neotomane cari erau adevărata speranță a renașterii Turciei. Armata singură ținea împreună în picioare acea organizare a comitetului din Salonie și a comitetelor sale provinciale, cu masa ofițerilor cari făceau parte din ea, și comitetul la rîndul său făcea să meargă mașina guvernamentală și parlamentară. Mult timp armata s'a personificat în Mahmud Șefket, ministrul său, și atâta timp cât nu a existat decât un singur spirit lucrul a mers sau a părut că merge. Era în scurt, sub aparențe constituționale, dictatura militară.

Evenimentul nu stă în faptul că această dictatură militară a luat sfârșit, precum s'ar putea crede în urma căderii lui Mahmud Șefket; ci în acela că această dictatură și-a schimbat direcția și caracterul.

Până mai eri această dictatură nu avea decât un singur cap, a generalisimului și a ministrului căzut. Astăzi ea are mii de capete: Ea se numește liga militară pentru apărarea patriei; ea s'a pronunțat la Monastir cu Tayar bey și camarazii săi cari au plecat la munte; ea se face simțită la Adrianopol și Salonie unde ofițerii și soldații nu mai sunt siguri; nemulțămirea ei este patentă la Smyrna unde comandantul corpului de armată a refuzat a trimite trupe pentru represiunea lui Tayar. Chiar la Constantinopol ca și în garnizoanele Asiei și ale Europei nu se aude decât un singur strigăt: „Destul cu luptele între musulmani, destul cu guvernele de coterie; destul cu ministri incapabili, cari n'au știut nici să previe războiul nici să organizeze țara; destul cu Mahmud Șefket. El a înșelat armata, armata nu'l mai cunoaște”.

Astfel este noua dictatură militară, dictatură cu mii de capete, și acest strigăt unanim este programul ei.

Iată ce a făcut să cază dictatorul cu un singur cap care era din întâmplare și capul guvernului, și iată de ce situația asta așa de gravă. Uniune și Progres, și camera nouă care și dispută propria sa viață unei formidabile opoziții pe care nu a putut-o prevedea, se regăsește în fața armatei. Dar în fața unei armate de astădată desiluzionată și fără de iubire. Ea judecă pe oameni și politica lor în război și în pace și-i condamnă a dispărea. Mahmud Șefket atotputernicul de ieri este cel dintâi căzut; guvernul al cărui suflet era, l-a jertfit cu speranța de a împăca puterea nouă și inezisabilă a ligei patriotice care cuprinde toată armata.

Zădarnică speranță. Said și colegii săi e condamnat. Zădarnic încearcă să găsească un succesor lui M. Șefket. Toți șefii au refuzat. Este o complectă desordine. Mâne va fi poate chaosul.

Și nicăiri, nici printre nemulțămiiți, nici din partea acestui palid guvern interlocat, nu se vede un om care să strângă cu mâna tare frinele.

INFORMAȚIUNI

Arad, 16 Iulie n. 1912.

Vlaicu la Lugoj.

Duminecă, la 821 Iulie Aurel Vlaicu va face ascensiune publică la Lugoj.

A fost dorința gloriosului aviator român a începe un turneu în țară după triumful fără păreche ce a avut la Viena. Persoane de mare trecere în cercurile românești l-au îndemnat, asigurându-l că va găsi cel mai desăvârșit interes la toate straturile sociale din Ungaria.

Duminecă acum (114 Iulie) Vlaicu a sburat la Arad și înaintea unui public numeros, foarte numeros chiar când se socotește că acela a fost format cel puțin în 90% de români.

Va urma, ca a doua etapă, Lugojul. E nădejde că și aici, prestațiunile genialului inventator român vor fi considerate așa cum trebuie să fie judecate acelea: ca o manifestare culturală de cel mai mare interes care poate fi imaginat în prezent, și că acelea vor atrage fără deosebire pe toți locuitorii ținutului. Dar, fără considerare la atitudinea ce vor lua străinii, deosebită datorie se impune românilor din Bănat, așa ca acum o săptămână celor din jurul Aradului: Sprijinirea unanimă a învingătorului aviator român.

Conducătorii vor instrua deci poporul despre însemnătatea momentului, și atunci e nădejde că Duminecă va avea loc la Lugoj una din cele mai sublime manifestări culturale ce s'au văzut vreodată.

Așa să fie!

Absolvenții pedagogiei din Caransebeș. Ni se scrie: Anul acesta s'au prezentat la examenul de calificare 12 candidați; 7 din anul acesta, 5 corigenți din anul trecut. Au dat cu eminentă examenul Gheorghe Molin, cu bine Toma Surlaș, 8 au obținut diploma, unul s'a retras, iar unul a rămas corigent.

Logodnă. Dl Romulus Dimitrescu, droguist comers. în Budapesta s'a logodit cu d-soara Emilia Mladin din Curtici, cu care ocaziune a dăruit 10 cor. pentru fondul ziaristilor.

Felicitările noastre!

Examenul de maturitate la școala comercială superioară de stat din Lipova. În 24-26 Iunie a. e. s'a ținut examenul de maturitate la care s'au supus 46 abiturienți, între cari au fost și 10 români. Dintre aceștia au depus examenul de maturitate cu nota bine următorii: Gheorghe Drăgan, Ioan Frențiu, Iuliu Neagota, Lazar Onu, Gheorghe V. Popa, Emeric Popoviciu și Ioan Sârbu. Maturi: Constantin Farcașiu, Dimitrie Ianeșiu și Gheorghe Oros.

x Teis-rachette, Slarenger veritabil și alte fabricații brevetate, minge pentru tenis, football și alte articole pentru sport, cele mai elegante vid-cule pentru dame și geamantane pentru călătorie, parfumerii și articole de toaletă, cel mai mare asortiment și mai ieftin se pot procura dela prăvălia lui Heedus Gyula, Arad, bulev. Andrassy nr. 51

PAGINI RASLEȚE.

Un scriitor german despre moartea lui Caragiale.

Cunoscutul autor berlinez Paul Lindenberg, care a dat la iveală și până acuma diferite scrieri foarte simpatice României și poporului românesc, publică un articol prea frumos cu prilejul morții maestrului Caragiale.

Ne facem o datorie și o plăcere, traducând în întregime articolul confratelui german:

Săvârșirea din viață a lui Caragiale, fulgerătoare și tragică, a provocat o sinceră durere și în cercurile noastre literare. Această durere ar fi găsit o mai vie expresie în publicitate, dacă oarecari evenimente politice precum întâlnirea împăratului nostru cu Tsarul Rusiei, n'ar fi atras prea mult atenția și dacă foiletoniștii marilor noastre ziare n'ar fi fost plecați în concediul de vară.

Din pricina firei sale, ilustrul scriitor român se ținca departe de camarazii săi în presă. Nici aici, în Berlin, dânsul n'a legat nici un fel de raporturi colegiale în cercurile noastre literare și ziaristice, mulțumindu-se a trăi numai pentru sine, pe placul și poita inimii sale. Căminul său simpatie și comod, împodobit cu diferite amintiri din România și-l asezase, pentru sine și pentru ai săi, într'una din acele străzi ale Berlinului, cari în largul lor cuprins, plin de aer curat, te atrag prin straturi de flori și pajști de iarbă verde; Innsbruckerstrasse, unde seada Caragiale, este într'adevăr una din străzile cele mai frumoase și cele mai agreabile ale capitalei noastre. Locuința scriitorului român era o casă clădită abia de doi ani și aranjată cu tot confortul; din parterul, unde sta Caragiale, faci o plimbare de câteva minute și ajungi afară din cetatea de piatră a Berlinului, a căruia apăsare nici n'o simți în această regiune.

Dar Caragiale se folosea prea puțin de plimbare. Dânsul stetea acasă, mai toată vremea, și doctorul, care-l trata, m'a asigurat că intenționata renunțare la plimbarea în aer curat, precum și abuzul de tutun, au contribuit în mare măsură la stingerea prematură a maestrului. Caragiale primea cu plăcere vizitele prietenilor săi din București, Dresda, Lipsca și chiar din Berlin, unde întreținea raporturi mai intime cu societatea studenților români și se ducea la obișnuitele lor întâlniri de Sâmbătă seara. Apariția sa în mijlocul studenților era salutată întotdeauna cu bucurie și cu puternice urale; numai el forma centrul, în jurul căruia se învârteau cu toții; spiritul și satira sa, humorul și ironiile sale străluciau în flăcări luminoase. După astfel de „excursiuni”, maestrul rămânea iarăși acasă, cu săptămânile, devotându-se familiei sale, alcătuită din soția sa, de-o pregnantă origine românească, și din copiii săi, dintre cari băiatul cel mai mic își urma studiile la un liceu de aci, sub privilegierea și conducerea stăruitoare a tatălui său.

În anii din urmă, Caragiale lucra foarte puțin; preocuparea lui de căpetenie era o dramă, al cărei manuscris l'au luat la București prietenii săi, aduși în grabă la Berlin de vestea morții maestrului. A plecat la București cu acești prieteni, și fiul mai vârstnic al lui Caragiale, spre a se dedica de asemenea carierei literare; ceilalți membri ai familiei au rămas în Berlin.

După cele spuse aci, nu e de mirare că scriitorul român, deși se simțea foarte bine în Berlin, totuși n'a legat raporturi sociale mai apropiate. Cine i-a putut face cunoștința, prin vre-o întâmplare, îi aprecia personalitatea în gradul cel mai înalt, pentru că această personalitate trebuia să atragă pe ori cine își dedea seama de firea omului superior, care avea darul de a

se prezinta în lumina cea mai plăcută și cea mai interesantă. Dacă el ar fi voit, simpatiile călduroase, pe cari lumea de aici le manifestă față de înfloritoarea Românie, i-ar fi deschis toate drumurile și maestrul ar fi fost salutat cu bucurie în cercurile noastre intelectuale și cu toții l'am fi incredințat, cât de mult îl prețuim ca scriitor.

Această apreciere se întemeiază mai cu seamă pe nuvelele sale, dintre cari o seamă au fost traduse în nemtește și au fost reproduse de cele mai cunoscute ziare ale noastre. Mult a contribuit, la răspândirea numelui său în cuprinsul hotarelor germane, volumașul de povestiri și schițe apărut în celebra bibliotecă universală „Reclam” sub titlul „Sünde” („Pecat”) —titlul primei nuvele mai mari din broșură.

Aceste icoane culturale din România, energie zugrăvite, într'o limbă măiastră, făcând o impresie extraordinară în Germania. Se admira în deosebi vigoarea expunerii și vioiciunea descrierilor, bogate în momente dramatice, de asemenea humorul, care fișnea în accente așa de atrăgătoare. Numai volumașul din biblioteca „Reclam”, răspândit în mii de exemplare, ar fi fost pentru Caragiale cea mai bună recomandare literară; i-ar fi deschis toate ușile... dacă ar fi vroit!

O impresie cu deosebire simpatică a stărnit aici, în Berlin, durerea profundă și intimă, exprimată în chip atât de demn, din partea tuturor straturilor sociale ale României, dela Rege până la cel mai umil cetățean, cu prilejul morții poetului. Tot atât de mult ne-a impresionat grabnicul și generosul ajutor al guvernului român, care, prin ministrul său plenipotențiar, d. Al. Beldiman, s'a îngrijit în chipul cel mai deplin și cel mai delicat, ca soția și copiii părăsiți de scumpul lor protector să nu mai aibă de suferit și lipsuri materiale, pe lângă durerea sulească. Mă întreb dacă guvernul marelui stat prusian ar fi procedat la fel, într'un caz identic, și n'aș putea da un răspuns afirmativ.

La toamnă, când rămășițele pământești ale lui Caragiale vor fi transportate la București, spre odihna de veci în pământul patriei — de sigur că cercurile literare din Berlin, reprezentate prin societățile lor cele mai însemnate, vor considera ca o datorie de onoare, să ia parte la ceremoniile funerare ce va avea loc aici.

Data, când vor fi transportate în patrie rămășițele pământești ale lui Caragiale, n'o știe încă nici jalnica sa familie, dar se crede că va fi după deschiderea parlamentului român.

Trad. de I. Scurtu.

POȘTA REDACȚIEI

I. V. Căpâlna. D-ta singur cazii în aceleași greșeli scriind. Nu se poate publica.

POȘTA ADMINISTRAȚIEI

Dimitrie Bobar, Deákány. Abonamentul să trimiți totdeauna pe Adresa: „Românul”, Arad și nici când la adresa personală a unui membru din redacție sau administrație. Respectivul nu mai face parte dintre membrii redacției.

Ilie Oprian, Băilești. Suma de 30 cor. am primit-o și cu aceasta abonamentul d-v. s'a achitat până la finea anului curent.

Redactor responsabil: Constantin Savu.

NAGY JENŐ,
specialist pentru dinți artificiali fără pod
CLUJ - KOLOZSVÁR
(La capătul străzii Jókai, în casa proprie.)
Pune dinți și cu plătere în rate, pe lângă
garanță de zece ani.

ATELIERUL DENTISTIC

ni-l-am mutat din Strada Forray pe piața SZABADSÁG-tér.

Garnituri de dinți fără pod,

pe cari cu abateră dela sistemul vechi nu le mai lucrăm din caucinc, ci din cele mai nouă materii inventate, cari sunt fără nici un miros și gust, nu se tocesc și nu se frâng.

Lucrări în aur și platină executăm pe lângă prețurile cele mai moderate.

med. **BERTALAN KURZER și ERNŐ VIDOR** de Márffa.

Polacsek Henrik,

strungar artistic

Budapesta VII., Nagymezőutca 31.

Recomandă fabricatele sale pregătite din lemn de prima calitate, ca bile pentru popiei Lignum-Sanctum, apoi articola pentru aranjamentul safenelor, precum: bile, dacuri pentru biliard, şahuri, domino, rapentru ziare, în prețuri foarte moderate. Totodată iau în întreprindere totfelul de reparații în bransa mea, în preț mic. Comandele din provincii se execută prompt și solid.

BANCA NAȚIONALĂ A ROMÂNIEI.**SITUAȚIUNE SUMARA.**

1911.		1912.	
25 Iunie		16 Iunie	23 Iunie
ACTIV			
174 085 236	{ 128 242 236 Rezerva metalică aur . . . 154 778 557 50 843 000 „ „ trate aur . . . 61 958 000 }	217 014 209	216 736 557
1 357 435	Argint și diverse monete	843 085	773 048
87 948 972	Portofoliu român și străin	189 394 417	187 700 221
20 204 712	{ *) Impr. pe ef. publice . . . . . 7 424 000 „ „ în cont curent . . . . . 9 185 779 }	17 030 852	10 610 679
11 999 789	Efectele Capitalului social	11 995 720	11 945 720
17 856 442	Efectele fondului de rezervă	17 506 377	17 506 377
4 284 121	„ „ fond. amort. imob. mob. și mașin. de imprim	4 191 821	4 191 821
6 023 905	Imobile	6 130 369	6 130 786
740 811	Mobilier și mașini de imprimerie	806 211	814 244
1 020 082	Cheltuieli de administrațiune	1 127 466	1 141 210
113 168 085	Depozite libere	110 070 475	111 092 585
26 119 587	Conturi de valori	31 681 333	32 946 916
60 931 347	Conturi curente	53 478 150	54 989 687
525 740 524		661 270 483	662 579 851
PASIV			
12 000 000	Capital	12 000 000	12 000 000
30 417 547	Fond de rezervă	32 381 958	32 430 541
4 469 264	Fondul amort. imobili. mobil. și mașin. de imprim	4 766 612	4 766 612
336 383 270	Bilete de bancă în circulațiune	456 332 980	458 366 120
2 104 047	Dobânzi și beneficii diverse	2 862 375	2 990 050
113 168 085	Depozite de retras	110 070 475	111 092 585
27 198 311	Conturi diverse, sold	42 856 083	40 933 934
525 740 524		661 270 483	662 579 851

Scoutul 5%,
*) Dobânda 5%.

Kirsteuer Aladár

sculptor

în SIBIU (Nagyszeben), str. Faurilor n. 17.

Primește executarea a totfelul de

obiecte de sculptură

de ghips, piatră, ciment, lemn etc. figuri și ornamente executate foarte frumos.

Specialist în lucrări de mână liberă pe fațade sau în interiorul zidurilor.

Pregătește figuri întregi, busturi, statuete-relieuri din piatră sau metal. Modele mai mici pentru ziduri și construcții.

Leitner Sándor mechanic și electrotehnici

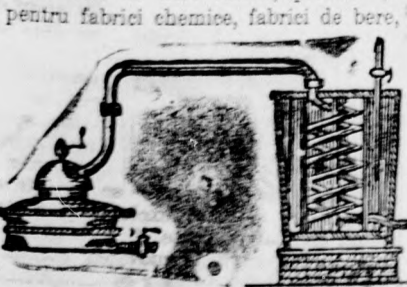
Cluj-Kolozsvár, str. Deák Ferencz nr. 30.

Vinde și repară pe lângă prețuri moderate: case de bani, biciclete, mașini de cusut, gramofone și mașini de scris. Primește orice muncă de branșă, precum: introducerea sonerilor, a luminii de electrice și a diferitelor motoare.

Hans Schuster fabrică de obiecte de aramă

ORĂȘTIE, Strada Spitalului.

Fabrică și livrează în cea mai excelentă execuție: CAZANE de fier rachie, precum și garnituri complete pentru fabrici chimice, fabrici de bere, alcool și rachie, mai

departe vane de scaldat, — sobe pentru camere de baie, cazane și căldări cu vatră și în fine țevi de aramă roșie cu prețurile cele mai ieftine. Catalog trimis gratis.

Ce voiești

dela mine?

Pentru ce

mă prinzi de braț?

Vă rog să nu vă spărați, deoarece vedea numai să vă atrag atențiunea asupra inseratelor publicate în numărul de azi al acestui ziar, rugându-vă să citiți aceste inserate ale renumitelor firme, dacă veți să cumpărați țeftin și bun.

INFORMAȚIUNI

Arad, 16 Iulie n. 1912.

Vlaicu la Lugoj.

Duminecă, la 821 Iulie Aurel Vlaicu va face ascensiune publică la Lugoj.

A fost dorința gloriosului aviator român a începe un turneu în țară după triumful fără păreche ce a avut la Viena. Persoane de mare trecere în cercurile românești l-au îndemnat, asigurându-l că va găsi cel mai desăvârșit interes la toate straturile sociale din Ungaria.

Duminecă acum (114 Iulie) Vlaicu a sburat la Arad și înaintea unui public numeros, foarte numeros chiar când se socotește că acela a fost format cel puțin în 90% de români.

Va urma, ca a doua etapă, Lugojul. E nădejde că și aci, prestațiunile genialului inventator român vor fi considerate așa cum trebuie să fie judecate acelea: ca o manifestare culturală de cel mai mare interes care poate fi imaginată în prezent, și că acelea vor atrage fără deosebire pe toți locuitorii ținutului. Dar, fără considerare la atitudinea ce vor lua străinii, deosebită datorie se impune românilor din Bănat, așa ca acum o săptămână celor din jurul Aradului: Sprijinirea unanimă a învingătorului aviator român.

Conducătorii vor instrua deci poporul despre însemnătatea momentului, și atunci e nădejde că Duminecă va avea loc la Lugoj una din cele mai sublime manifestări culturale ce s'au văzut vreodată.

Așa să fie!

Absolvenții pedagogiei din Caransebeș. Ni se scrie: Anul acesta s'au prezentat la examenul de calificare 12 candidați; 7 din anul acesta, 5 corigenți din anul trecut. Au dat cu eminentă examenul Gheorghe Molin, cu bine Toma Surlas, 8 au obținut diploma, unul s'a retras, iar unul a rămas corigent.

Logodnă. Dl Romulus Dimitrescu, droguist comer. în Budapesta s'a logodit cu d-șoara Emilia Mladin din Curtici, cu care ocaziune a dăruit 10 cor. pentru fondul ziaristilor.

Felicitările noastre!

Examenul de maturitate la școala comercială superioară de stat din Lipova. În 24—26 Iunie a. c. s'a ținut examenul de maturitate la care s'au supus 46 abiturienți, între cari au fost și 10 români. Dintre aceștia au depus examenul de maturitate cu nota bine următorii: Gheorghe Drăgan, Ioan Frențiu, Iuliu Neagota, Lazar Onu, Gheorghe V. Popa, Emeric Popoviciu și Ioan Sârbu. Maturi: Constantin Farcașiu, Dimitrie Ianeșiu și Gheorghe Oros.

x Teats-rachette, Slarenger veritabil și alte fabricații brevetate, minge pentru tenis, footballuri și alte articole pentru sport, cele mai elegante ridicule pentru dame și geamantane pentru călătorie, parfumerii și arti ole de tortelă, cel mai mare assortiment și mai ieftin se pot procura dela prăvălia lui Heudüs Gyula, Arad, bulev. Andrassy nr. 51

PAGINI RASLEȚE.

Un scriitor german despre moartea lui Caragiale.

Cunoscutul autor berlinez Paul Lindenberg, care a dat la iveală și până acuma diferite scrieri foarte simpatice României și poporului românesc, publică un articol prețios cu prilejul morții maestrului Caragiale.

Ne facem o datorie și o plăcere, traducând în întregime articolul confratelui german:

Săvârșirea din viață a lui Caragiale, fulgerătoare și tragică, a provocat o sinceră durere și în cercurile noastre literare. Această durere ar fi găsit o mai vie expresie în publicitate, dacă oarecari evenimente politice precum întâlnirea împăratului nostru cu Tarul Rusiei, n'ar fi atras prea mult atenția și dacă foiletoniștii marilor noastre ziare n'ar fi fost plecați în concediul de vară.

Din pricina firei sale, ilustrul scriitor român se ținea departe de camarazii săi în presă. Nici aici, în Berlin, dânsul n'a legat nici un fel de raporturi colegiale în cercurile noastre literare și ziaristice, mulțumindu-se a trăi numai pentru sine, pe placul și pofta inimii sale. Căminul său simpatice și comod, împodobit cu diferite amintiri din România și-l așezase, pentru sine și pentru ai săi, într-una din acele străzi ale Berlinului, cari în largul lor cuprins, plin de aer curat, te atrag prin straturi de flori și pașiști de iarbă verde: Insbruckerstrasse, unde se afla Caragiale, este într'adevăr una din străzile cele mai frumoase și cele mai agreabile ale capitalei noastre. Locuința scriitorului român era o casă clădită abia de doi ani și aranjată cu tot confortul; din parterul, unde sta Caragiale, faci o plimbare de câteva minute și ajungi afară din cetatea de piatră a Berlinului, a căruia apăsare nici n'o simți în această regiune.

Dar Caragiale se folosea prea puțin de plimbare. Dânsul stetea acasă, mai toată vremea, și doctorul, care-l trata, m'a asigurat că intenționata renunțare la plimbarea în aer curat, precum și abuzul de tutun, au contribuit în mare măsură la stingerea prematură a maestrului. Caragiale primea cu plăcere vizitele prietenilor săi din București, Dresda, Lipsca și chiar din Berlin, unde întreținea raporturi mai intime cu societatea studenților români și se ducea la obișnuitele lor întâlniri de Sâmbătă seara. Apariția sa în mijlocul studenților era salutată întotdeauna cu bucurie și cu puternice urale; numai el forma centrul, în jurul căruia se învârteau cu toții; spiritul și satira sa, humorul și ironiile sale străluciau în flăcări luminoase. După astfel de „excursiuni”, maestrul rămânea iarăși acasă, cu săptămânile, devotându-se familiei sale, alcătuită din soția sa, de-o pregnantă origine românească, și din copiii săi, dintre cari băiatul cel mai mic își urma studiile la un liceu de aci, sub privilegierea și conducerea stăruitoare a tatălui său.

În anii din urmă, Caragiale lucra foarte puțin; preocuparea lui de căpetenie era o dramă, al cărei manuscris l'au luat la București prietenii săi, aduși în grabă la Berlin de vestea morții maestrului. A plecat la București cu acești prieteni, și fiul mai vârstnic al lui Caragiale, spre a se dedica de asemenea carierei literare; ceilalți membri ai familiei au rămas în Berlin.

După cele spuse aci, nu e de mirare că scriitorul român, deși se simțea foarte bine în Berlin, totuși n'a legat raporturi sociale mai apropiate. Cine i-a putut face cunoștința, prin vre-o întâmplare, îi aprecia personalitatea în gradul cel mai înalt, pentru că această personalitate trebuia să atragă pe ori cine își dedea seama de firea omului superior, care avea darul de a

se prezenta în lumina cea mai plăcută și cea mai interesantă. Dacă el ar fi voit, simpatiile călduroase, pe cari lumea de aici le manifestă față de înfloritoarea Românie, i-ar fi deschis toate drumurile și maestrul ar fi fost salutat cu bucurie în cercurile noastre intelectuale și cu toții l'am fi incredințat, cât de mult îl prețuim ca scriitor.

Această apreciere se întemeiază mai cu seamă pe nuvelele sale, dintre cari o seamă au fost traduse în nemțește și au fost reproduse de cele mai cunoscute ziare ale noastre. Mult a contribuit, la răspândirea numelui său în cuprinsul hotarelor germane, volumașul de povestiri și schițe apărut în celebra bibliotecă universală „Reclam” sub titlul „Sünde” („Păcat”) —titlul primei nuvele mai mari din broșură.

Aceste icoane culturale din România, energic zugrăvite, într-o limbă măiastră, făcând o impresie extraordinară în Germania. Se admira în deosebi vigoarea expunerii și vioiciunea descrierilor, bogate în momente dramatice, de asemenea humorul, care ținea în accente așa de atrăgătoare. Numai volumașul din biblioteca „Reclam”, răspândit în mii de exemplare, ar fi fost pentru Caragiale cea mai bună recomandare literară; i-ar fi deschis toate ușile... dacă ar fi vroit!

O impresie cu deosebire simpatice a stărnit aici, în Berlin, durerea profundă și intimă, exprimată în chip atât de demn, din partea tuturor straturilor sociale ale României, dela Rege până la cel mai umil cetățean, cu prilejul morții poetului. Tot atât de mult ne-a impresionat grabnicul și generosul ajutor al guvernului român, care, prin ministrul său plenipotențiar, d. Al. Beldiman, s'a îngrijit în chipul cel mai deplin și cel mai delicat, ca soția și copiii părăsiți de scumpul lor protector să nu mai aibă de suferit și lipsuri materiale, pe lângă durerea sufletească. Mă întreb dacă guvernul marelui stat prusian ar fi procedat la fel, într'un caz identic, și n'aș putea da un răspuns afirmativ.

La toamnă, când rămășițele pământești ale lui Caragiale vor fi transportate la București, spre odihna de veci în pământul patriei — de sigur că cercurile literare din Berlin, reprezentate prin societățile lor cele mai însemnate, vor considera ca o datorie de onoare, să ia parte la ceremonie funerară ce va avea loc aici.

Data, când vor fi transportate în patrie rămășițele pământești ale lui Caragiale, n'o știe încă nici jalnica sa familie, dar se crede că va fi după deschiderea parlamentului român.

Trad. de I. Scurtu.

POȘTA REDACȚIEI

I. V. Căpâlna. D-ta singur cazi în aceleași greșeli scriind. Nu se poate publica.

POȘTA ADMINISTRAȚIEI

Dimitrie Bobar, Deákány. Abonamentul să trimiti totdeauna pe Adresa: „Românul”, Arad și nici când la adresa personală a unui membru din redacție sau administrație. Respectivul nu mai face parte dintre membrii redacției.

Ilie Oprian, Băilești. Suma de 30 cor. am primit-o și cu aceasta abonamentul d-v. s'a achitat până la finea anului curent.

Redactor responsabil: Constantin Savu.

NAGY JENŐ,
specialist pentru dinți artificiali fără pod
CLUJ-KOLOZSVÁR
(La capătul străzii Jókai, în casa proprie.)
Pune dinți și cu plăcere în rate, pe lângă
garanția de zece ani.

BANCA NAȚIONALĂ A ROMANIEI.

SITUAȚIUNE SUMARA.

1911.		1912.	
25 Iunie		16 Iunie	23 Iunie
ACTIV			
174 085 236	{ 128 242 236 Rezerva metalică aur 154 778 557	217 014 209	216 736 557
	{ 50 843 000 „ trate aur 61 958 000		
1 357 435	Argint și diverse monete	843 088	773 048
87 948 972	Portofoliu român și străin	189 894 417	187 700 221
20 204 712	{ *) Impr. pe ef. publice 7 424 000		
	{ „ in cont curent 9 185 779	17 030 852	13 610 679
11 999 789	Efectele Capitalului social	11 995 720	11 945 720
17 856 442	Efectele fondului de rezervă	17 506 377	17 506 377
4 284 121	„ fond. amort. imob. mob. și mașin. de imprim	4 191 821	4 191 821
6 023 905	Imobile	6 130 369	6 130 786
740 811	Mobilier și mașini de imprimerie	806 211	814 244
1 020 082	Cheltuieli de administrațiune	1 127 466	1 141 210
113 168 085	Depozite libere	110 070 475	111 092 585
26 119 587	Conturi de valori	31 681 333	32 946 916
60 931 347	Conturi curente	53 478 150	54 989 687
525 740 524		661 270 483	662 579 851
PASIV			
12 000 000	Capital	12 000 000	12 000 000
30 417 547	Fond de rezervă	32 381 958	32 430 541
4 469 264	Fondul amort. imobili. mobil. și mașin. de imprim.	4 766 612	4 766 612
336 383 270	Bilete de bancă în circulațiune	456 332 980	458 366 120
2 104 047	Dobânzi și beneficii diverse	2 862 375	2 990 050
113 168 085	Depozite de retras	110 070 475	111 092 585
27 198 311	Conturi diverse, sold	42 856 083	40 933 934
525 740 524		661 270 483	662 579 851

Secontul 5%
*) Dobânda 5%.

ATELIERUL DENTISTIC

ni-l-am mutat din Strada Forray pe piața SZABADSÁG-tér.

Garnituri de dinți fără pod,

pe cari cu abatere dela sistemul vechi nu le mai lucrăm din cauciuc, ci din cele mai nouă materii inventate, cari sunt fără nici un miros și gust, nu se tocesc și nu se frâng.

Lucrări în aur și platină executăm pe lângă prețurile cele mai moderate.

med. BERTALAN KURZER și ERNŐ VIDOR de Márffy.

Polacsek Henrik,

strungar artistic

Budapesta VII., Nagymezőutca 31.

Recomandă fabricatele sale pregătite din lemn de prima calitate, ca bile pentru popice Lignum-Sanctum, apoi articola pentru aranjamentul eafenelelor, precum: bile, dacuri pentru biliard, șahuri, domino, rapentru ziare, în prețuri foarte moderate. Totodată iau în întreprindere toffelul de reparații în bransa mea, în preț mic. Comandele din provincie se execută prompt și solid.

Kirsteuer Aladár

sculptor

în SIBIIU (Nagyszeben), str. Faurilor n. 17.

Primește executarea a toffelul de

obiecte de sculptură

de ghips, piatră, ciment, lemn etc. figuri și ornamente executate foarte frumos.

Specialist în lucrări de mână liberă pe fațade sau în internul zidurilor.

Pregătește figuri întregi, busturi, statuete-relieuri din piatră sau metal. Modele mai mici pentru ziduri și construcții.

Leitner Sándor mechanic și electrotehnic
Cluj-Kolozsvár, str. Deák Ferencz nr. 30.

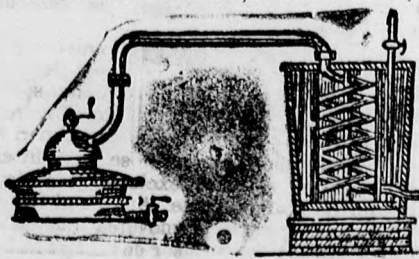

Vinde și repară pe lângă prețuri moderate: casse de bani, biciclete, mașini de cusut, gramofone și mașini de scris. Primește orice muncă de bransă, precum: introducerea soneriilor, a luminii de electrice și a diferitelor motoare.

Hans Schuster fabrică de obiecte de aramă
ORĂȘTIE, Strada Spitalului.

Fabrică și liferează în cea mai excelentă execuție: CAZANE de fier rachie, precum și garnituri complete pentru fabrici chemice, fabrici de bere, alcool și rachie, mai

departe vane de scaldat, — sobe pentru camere de baie, cazane și căldări cu vatră și în fine țevi de aramă roșie cu prețurile cele mai ieftine. Catalog trimis gratuit.

Ce vorești dela mine? Pentru ce mă prinzi de braț?

Vă rog să nu vă spărați, deoarece vorese numai să vă atrag atențiunea asupra inseratelor publicate în numărul de azi al acestui ziar, rugându-vă să cetiți aceste inserate ale renumitelor firme, dacă volți să cumpărați ieftin și bun.

Post de primcantor-invățător la oraș!

Este vacant postul primeantor-invățătoresc gr. cat. român postului I din Bistrița, (Beszterce, comit. Bistrița-Năsăud).

Dotaje:
Cvartir bun în natură, relut de grădină 20 cor., leafă cantor-invățătoresc fundamentală absolut sigură și plătită în număr din cassa bisericeii și dela credincioși (stolare) 1400 cor., în natură (lemn) 35 cor., evinevenalele eroite de lege și după un an de probă 100 cor. în bani gata adaus cantoral. Total: 1455 cor. și adecă după un an 1555 cor.

Primeantorul este dator a instrua și conduce corul bisericesc și să cânte în strană în dumineci și sărbători.

Cometa pot numai invățători buni, cântăreții de forță și pricepătorii de note și vre-un instrument muzical și mai presus de toate numai oameni intregi și la loc.

Cometații au să-și probeze vocea și iscusința în strană în una din duminicile din nainte de 11 Aug. n. a. c. Rugarea și documentele au să sosească la subscrisul mult până în 4 Aug. n. a. c. oarele 4 d. m.

Georgiu Stanciu,
protopop preș. senat. scol.

O moșie

de 500 jughere catastrale cu edificii economice, locuință se vinde pe lângă condiții foarte favorabile. Cu amănunte servește din bunăvoință: **Hoffmann Sándor** Arad, edificiul teatrului. Tot la el se primește un sodal, care vorbește bine românește.

Anunț.

O damă tânără, cultă și prezentabilă din Transilvania, caută loc la un boier din România, având toate experiențele unei gospodării. Cei interesați își vor adresa ofertele lor administrșției „Românul” de unde vor primi toate informațiile.

Nr. 42/1912.

Concurs.

Intreprinzătorii doritori de a executa lucrările necesare la edificarea bisericeii gr.-cat. din Bociu (Boes) com. Cluj, prin aceasta se reacearcă să-și înainteze ofertele în scris însoțite de cauțiunea de 3200 cor., adecă (trei mii două sute coroane) la Oficiul parohial gr.-cat. din Boes p. u. Nagykalota, cel mult până la 25 Iulie st. n. 1912 orele 10 din zi.

Ofertele intrate mai târziu nu se vor lua în considerare.

Operatele despre acestea lucrări și anume: formularul de contract, condițiunile de edificare, preliminarul de spese și planul. Se pot studia zilnic la oficiul parohial numit între orele 8—12 din zi, până în ziua lițitării ce se va ținea în 1 August 1912 la 11 ore a. m

Bociu, la 9 Iulie 1912.

Petru Agrașianu,
preot gr.-cat.

Gavril Tovacan,
cantor prim.

Gustați

Berea **SLEPING**-car
din fabrica „Bragadiru.”

Bereczky Zoltán

atelier de croitorie pentru domni
Cluj—Kolozsvár.

— In colțul străzilor Untó și Rózsá. —

Magazin permanent de materii din țară și străinătate pentru toate sezoanele.

Comandele din provincie se execută prompt. E suficient a se trimite o haină croită :: bine ::

GHEORGHE CIOROGARIU

MĂSTRU TÂMLAR.

LUGOJ, STRADA ATANASIOVICI No. 10.
(Casa proprie).

Își rocomandă atelierul bine asortat cu materiale uscate. Intreprinde și execută tot felul de lucrări aparținător acestei branșe, aranjamente interne și lucru pentru edificii ori unde, și în ori ce stil, cu :::: prețuri moderate. ::::

Traian Turturean

lăcătuș artistic și de edificii

Bistrița — Beszterce.

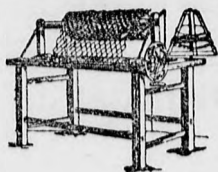
10% economie la comande
— de lucrări artistice. —

Lucrătoare aranjată cu mașini moderne.

Atențiune la cuptoarele economice de bucatărie vestite în Transilvania. — Catalog și desemnări să trimit la cerere.

Cele mai excelente instrumente pentru săparea de

fântâni arteziene le pregătește și expediază

Várady Lajos,

fabrică de instrumente
Hódmezővásárhely,
VI., Ferencz-utca.

Nu trebuiesc anteprenori; domeniile, comunele, singuraticii: singuri pot face săparea cu instrumentele mele.

Primlucrător mijlocesc.

Recomand și mașini pentru împletitul de sirmă.

Catalog de prețuri trimit gratis și franco.
Premiat la 6 expoziții.

Pregătește: butoaie, vane

în orice mărime; din lemn de stejar uscat și alb, pe lângă garanță. — Primește ori ce comandă mare, aranjament complet :: pentru pivnițe, cu preț convenabil. ::

— MARE DEPOSIT! —

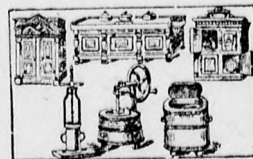
FURNISORUL CURȚII REGALE ROMÂNE
WESZELY BELA
PRIMUL FABRICANT DE BUTOAIE
LIPOYA.

50% economie de gheață!

Mare magazin de dulapuri gata pentru gheață.

Mendelovits Farkas

fabricant de dulapuri pentru gheață.
Budapesta VII., Rákoczy ut nr. 64. Telefon: 106—69.

Dulapuri de gheață cu cele mai mari construcții interne, brevetate și cari se pot desface, expediate spre deplina mulțumire a celor mai mari vânzători. De carne din Ungaria — se pun în circulație, despărțirea se face exclusiv prin dopuri din lemn de plută resinată. Apa de gheață se întrebunțează pentru promovarea răcirii. Absolut fără miros! foarte ușor de curățit fără a scoate gheață afară.

— Să nu se confunde cu alte fabricații. —

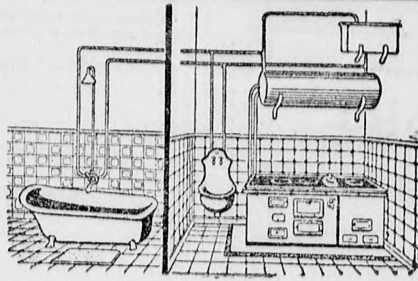
Premiat cu diplomă dela corp. meseriaşilor.

Botházy László,

sculptor și întreprinzător de beton și piatră de artă, depozit de nisip. Nagyvárad, — Erzsébet-utca.

Primesc ori-ce lucrări ce se refer la bransa mea precum lucrări la edificii și cripte cu diferite expoziții, de piatră și marmoră, apoi cruci, monumente, etc. — Lucrez în beton cu mare pricepere, precum caldărăm de beton, canale, poduri de beton cu fier, table de ciment, bazine de asfalt. Trimit desemnu și catalog. — Voiesc să atrag atenția on. public prin lucru bun și prețuri ieftine. **Liferez pietri și nisip în cant. mare.**

Bruno Widlasch,

lăcătușerie artistică pentru mașinării și zidiri. — Atelier special de instalațiuni pt. lumină electrică, apeduct, aranjamente pt. băi, canalizări și closete.

SIBIU, Fingerlingsgasse N. 3.

Oferă cele mai solide lucrări: porți de fier, trepte (scări), balustrade și îngrădiri de morminte după desen sau după planul propriu; cuptoare și cazane, montări și transmisii pentru orice fel de mașini. Aranjări complete de closete pentru canalele din orașe. Instalări de băi, apeducte și canalizări. Depozit de fântâni de apă (construcții proprii), cari s'au adevărit de cele mai bune până acum. Closete patent scutite de îngheț, montate gata, cari în cursul iernii trecute n'au înghețat în liber nici la un ger de 28 grade, liferez cu garanție pe 5 ani.

Cea mai perfectă executare de instalațiuni de lumină electrică, telefoane și telegrafe. Vânzare de cazane de aramă și țincuire. — Proiecte și planuri gratuit și prompt.

De neintrecut!

Spălătorie aranjată cu mașini electrice pentru curățirea chimică a hainelor, colorare și spălarea fulgilor de perini.

LUCZA JÓZSEF

Seghedin—Szeged, Laudon-utca 9. sz. (Colțul pieței Valeria.)

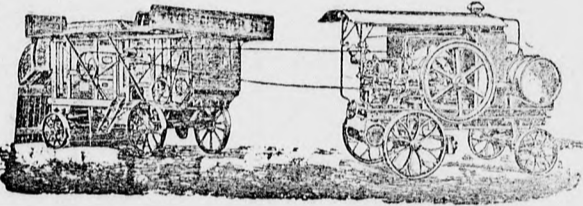
Având sistem propriu de-a curăți chemic și a colora, sunt neintrecut în meseria mea. Colorez haine de domni, dame, copii, dantele, stoffe de mobile și covoare. Pierdelele le spal cu mare grije Pentru dolii colorez haine în negru. Comandele le execut îndată cu mare acurateță. Baioane de piele le colorez în colori închise.

Fabrica de mașini și turnătorie de metale

Fürst Antal,

Timisoara-Fabrie Șirul stâng al Begei nr. 11. — (în casa proprie).

Primește spre lucrare: diferite piese pentru mașini de abur, în orice mărime. Garnituri complete pentru mori și fabrici de spirt. Cilindree se găuresc la fața locului fără desaranjament.

Ori-ce reparație la cazan ori mașini o face în execuție solidă, cu preț foarte ieftin.

Fabrică: Cazane nouă pentru aburi și dula-puri p. locomobile.

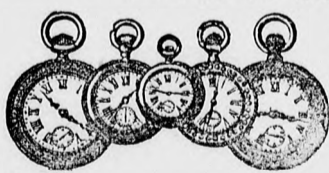
Ciselește și curăța cilindree pentru mori.

H. Miklós J.

ciasornicar,

Sibiu — Nagyszeben, Reisporgasse 11

Cea mai ieftină sursă de cumpărat a totfelul de CIASORNICE

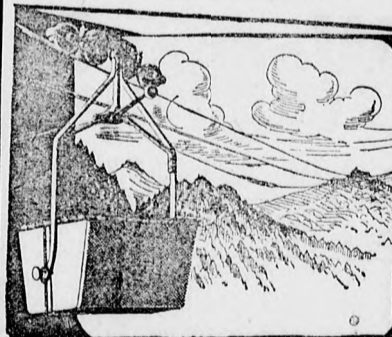

de buzunar și de părete și ciasornice deșteptătoare, precum și articli optici. Prăvălie de obiecte de aur și argint signate oficios. Toate reparațiurile se execută prompt și cu garanță.

Fabrica de mașini LAUFER JÓZSEF,

BUDAPEST,

VI., PALOTAI-UT 15—11.

Linii funiculare, șghia-buri de precipitat vagoanele pentru mine, osii de transmisii brevetate »Balon«, cângi automate de descărcat, macazuri, mașini de remorsaj cu lanțuri sau frânghii. Aranjamente Skips și de încărcat, elevatoare și transporteur, etc.

Karl Schulleri

atelier de cuptoare,

Sibiu, Târgul Fânului 7.

Execută:

cuptoare cu căhăli

În toate colorile, precum și încălzite în forma Meissner și Kastel, îmbrăcate în căhăli. Deasemenea construiesc cuptoare de fier din căhăli albe și vinete.

Primesc și tot felul de reparațiuni, ce se țin de bransa mea. Comandele primește și dl Victor Roth, prăvălie de coloniale, Sibiu, Strada Sării (Salzgasse) Nr.

Fabricant de cuptoare de lut.

SCHÖN JÓZSEF, Lugos

Szt. István-u. 36. Kossuth-u. 21.

Atrage atențiunea on. public că primește pregătirea a ori-ce fel de

cuptoare

descărcare și zidirea vetrelor de fert cu prețuri convenabile și pe lângă serviciu prompt și conștiințios.

Comandele se execută imediat.

PREȚURI IEFT NE!

„La manufactor“.

HAUPT DÁNIEL
FERĂRIE ȘI PRĂVĂLIE DE VOPSELE
FĂGĂRAȘ piața Ferencz-József 27

Mare magazin în toffelul de articlii de măsur, fierar și lăcătuș, fiere pentru zidiri și pentru mobile, cumpene zecimale pentru bucătărie și pentru prăvălii.

Vase pentru bucătărie de email „Sphinx“ veritabile, tacămuri de masă Solingen veritabile, linguri veritabile de Alpacca și ține de Berndorf, lampe și părți de lampe. Trăsuri pentru copii, frumoase și durabile, cu prețurile cele mai convenabile!

Jucării cu prețuri foarte scăzute.

Ciment port. și fiere de acop. de Brassy

SERVICIU CONȘTIINȚIOS!

Prima fabrică de instrumente muzicale a lui

Babos Béla
SIBIU Bulevardul mic (Kleine Ring) nr. 24.

Depozit bogat, și foarte bine sortat de violini artistice noi și vechi și pentru școală, citeră, clarinete și instrumente de suflat, harmonice și părți de instrumente etc.

Gramafone și plăci asortiment bogat
Corzi (strune) din străinătate cu ton curat pe lângă garanță.
Reparaturile se execută conștiințios și artistic.

Mare atențiune!

Sam. Wagner

Prima turnătorie de fer sibiiană. — Fabrică de mașini agricole. — Atelier de mori și prăvălie de fer.

Recomandă cu cea mai mare căldură bogatul său asortiment de toffelul de motoare dela prima fabrică, dela cel mai mic și până la cel mai mare; asemenea și mașini de treerat din renumita fabrică HOFHERR dela cea mai mică și până la cea mai mare; nu mai puțin recomandă și toffelul de articole pentru edificări precum Cement de Portland și Roman din Beocin, traverse, trestie, carton cătrănit pentru învălit, pânză de sârmă pentru îngrădit, precum și orice fel de ferărie aparținătoare la edificări.

Toate pe lângă cea mai strictă garanță cu prețuri foarte moderate și condițiuni de plată avantajoase.

Nu vă grăbiți a comanda din alt loc, până nu veți vizita în prima linie această mare și bine asortată fabrică.
Efectuarea se face prompt și conștiințios.
Feriți-vă stimați agricultori a nu cumpăra imitații, și vă feriți de exocri.

„UniO“ institut de asigurare pe viață și pentru copii, fondată la 1863

Reprezentanță principală în
Arad: Szabadság-tér, (Szinház épület)

:::: Telefon 421 ::::

Asigurări pe viață, de zestre și pentru copii pe lângă premiile cele mai ieftine

Capitale asigurate . . . . . 85.000.000 C. —
Rezerva de premii . . . . . 19.186.172 „ 50

Prospect gratuit. Se primesc agenți!
Domni inteligenți introduși în societatea românească pot afla un venit lateral

Unde
se pot cumpăra cele mai bune și elegante
plouiere? numai
la fabrica **Gustav Schmidt**, SIBIU Piața-mare
de plouiere în palatul Bodencredit
se pot afla noutățile cele mai moderne

Ent-tout-cas
și
plouiere
pentru dame și bărbați
în executare perfectă și estetică, de calitatea cea mai bună **cu prețurile cele mai ieftine.**

Fără nici un obligament de a cumpăra vă prezentăm cea mai bună mașină a secolului prezent, cel mai nou model de mașină de scris

S. SMITH PREMIER

cu serisoare vizibilă, provăzută cu cordea dublă în două culori, rubricatoare, cu aparat Tabulatus, angajament complet de litere, provăzută cu aparat adunător.

Agencia principală pentru Ungaria-de-Sud:
ELSŐ DÉLMAGYARORSZÁGI SZÖNYEGHÁZ ÉS MODERN IRODABERENDEZÉSI VÁLLALAT.

(Primul magazin de covoare și întreprindere de aranjament pentru birouri din Ungaria-sudică).

Maitinszki Pál és T-sa
Temesvár-Belváros str. Jenő-herceg nr. 8.

Se primește orice soi de mașini de scris spre reparare completă, spre ținere în bună rânduială și spre curățire în baza unui legământ anual. Lucrări de doctilografie, copieri cu ajutorul mașinei dactilografe se execută cu prețurile cele mai ieftine. — Hectografe și toffelul de rechizite dactilografe fabricații americane-engleze, cu prețurile cele mai convenabile.

În despărțământul de covoare se vând covoare veritabile de Persia, Smirna și toffelul de covoare cu prețuri foarte scăzute

Capital social Cor. 1.200.000.

Telefon nr. 188.

Post sparcassa ung. 29,349.

Banca generală de asigurare

societate pe acții în
Sibiu — Nagyszeben.

este prima bancă de asigurare românească, înființată de institutele financiare (băncile) române din Transilvania și Ungaria.

Prezidentul direcțiunii:

PARTENIU COSMA, DIR. EXECUTIV AL „ALBINEI” și PREZIDENTUL „SOLIDARITĂȚII”.

„Banca generală de asigurare” face tot felul de asigurări, ca asigurări contra focului și asigurări asupra vieții în toate combinațiunile. Mai departe mijlocește: asigurări contra spargerilor, contra accidentelor și contra grindinei.

Toate aceste asigurări „Banca generală de asigurare” le face în condițiunile cele mai favorabile.

Asigurările se pot face prin orice bancă românească, precum și la agenții și bărbaiții de încredere ai societății. — Prospecte, tarife și informațiuni se dau gratis și imediat. — Persoanele cunoscute ca aevizitori buni și cu legături — pot fi primite oricând în serviciul societății.

„Banca generală de asigurare” dă informațiuni gratuite în orice afaceri de asigurare fără deosebire că aceste afaceri sunt făcute la ea sau la altă societate de asigurare.

Cei interesați să se adreseze cu încredere la:

„Banca generală de asigurare” DIRECTIUNEA: SIBIU—NAGYSZEBEN (CASA „ALBINA”),
AGENTURA PRINCIPALĂ PENTRU COMITATUL ARAD, BE.
KÉS, CSANÁD, BIHOR, TIMIȘ, TORONTÁL, CARAȘ-SEVERIN **Arad str. Lázár Vilmos nr. 2.** Telefon nr. 850.

Institut de asigurare ardelean

„TRANSSYLVANIA” SIBIU, str. Cisnădiei 5.

Edificiile proprii.

Asigurări împotriva focului,

pentru edificii, recolte, mărfuri, mașini, mobile, etc. pe lângă premii recunoscute de cele mai favorabile condiții.

Asigurări asupra vieții

(pentru învățători și preoți români gr.-or. și gr.-cat. dela așezămintele profesionale cu avantajii deosebite), pe cazul morții și cu termen fix, cu plăți simplă sau dublă a capitalului, asigurări de penziune și de participare la câștig, asigurări de zestre (copii), pentru serviciul militar, asigurări pe spese de înmormântare.

Asigurări de accidente corporale,

contra infracției (furt prin spargere), și alte nenorociri întâmplătoare.

Asigurări contra grindinei (de piatră). Asigurări de pagubă la apaducte

Sumele plătite pentru pagube de foc până la finele anului 1912.	K.	5,003.540.78
Capitale asigurate pe viață achitate	„	4,834.801.12
Starea asigurărilor cu sfârșitul anului 1910	{ foc	119,830.992.—
	{ viață	11,020.266.—
Fonduri de întemeiere și de rezervă	„	2,204.317.—

Prospecte în combinațiile cele mai variate se trimit și se dau gratuit orice informații în birourile direcțiunii, str. Cisnădiei nr. 5, la agentura principală în Arad, Brașov și Cluj precum și la toate agenturile locale.

Persoane versate în acvișii, cari au legături bune, se primesc în serviciul institutului cu condiții favorabile.

Ligeti Sándor,

colorator de geamuri, atelier industrial pentru mozaicuri de sticlă și rame de aramă.

Budapest,
IV. Papnevelde-utca 8. sz.

Lucrează artistic geamuri de biserică colorate, mozaicuri de sticlă și rame de aramă dela cele mai simple până la cele mai complicate, cu prețuri moderate. — Geamurile aproape tuturor bisericilor grcat. sunt lucrate în atelierul meu, între cari și ferestrele bisericei noi zidite din Szász-Ujfalu (lângă Aiud) toate sunt lucrate în atelierul meu propriu.

Georg Barthelmie

mechanic

Brașov, Strada Porții Nr. 41.
(Colțul dela strada Sfântului Ioan).

Atelier pentru mașini, de scris, socotit, dictat și de cusut, apoi pentru aparate electrice și fizice, lampe electrice de buzunar, gramfoane, plăci, ace, hârtie — de copiat și diferite utensilii. —

Telefon 380.

— Instructor pentru scris la mașină. —

Hans Fabritius

inginer

SIBIU, Reissenfelsgasse 11

primește executarea ori-cărui

conduct electric

pentru diverse scopuri.

MAXIM I. VULCU

FABRICANT ȘI NEGUȚĂTOR DE MAȘINI

ARAD, Strada Făbián László n-rul 5—6. Telefon nr. 608.

Atrag atențiunea Onor. public asupra marelui meu magazin de mașini și fabricate americane, ca cele mai bune și renumite mașini de săcerat și legat snopi Plano, fabricatul cel mai bun al lui Corbic din America, mașini de cosit nutreț și Garnituri compl. de treerat cu aburi sau motor. Ulehuri de mașină și motoară,

eurele, unsoare de mașină, saci, ponieve, măji, și toate trebuincioasele mașinelor de treerat, precum și pluguri, grape americane, mașini de sămanat și tăiat nutreț și, alte requisite economice.

Se caută o mașină de 10 ori de 12 puteri de cai spre cumpărare.

— Câțiva învățacei din casă bună cu 2—3 clase gimnaziale angajez. —

